

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Avrupa Konseyi, 2021. Bu gayri resmi çeviri, Türkiye’de Ceza Adalet Sisteminin Güçlendirilmesi ve Avrupa İnsan hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesi için Yargı Mensuplarının Kapasitesinin Artırılması Ortak Projesi (CAS-II) kapsamında yapılmış olup, Mahkeme’yi bağlamamaktadır.

© Council of Europe, 2021. Unofficial translation made under European Union-Council of Europe Joint Project on Strengthening the Criminal Justice System and the Capacity of Justice Professionals on Prevention of the European Convention on Human Rights Violations. This translation does not bind the Court.

© Conseil de l’Europe, 2018. Cette traduction non officielle a été faite dans le cadre de l’European Union-Council of Europe Joint Project on Strengthening the Criminal Justice System and the Capacity of Justice Professionals on Prevention of the European Convention on Human Rights Violations.. Elle ne lie pas la Cour.

Mayıs 2021

Bu Bilgi Notu Mahkeme için bağlayıcı değildir ve tüm unsurları içermemektedir

Adalet sisteminin bağımsızlığı

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (“Sözleşme”) 6 § 1 maddesi (adil yargılanma hakkı – bağımsız mahkeme)

“Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. (...)”.

Bağımsızlık ve adil yargılanma hakkı

Remli/Fransa

23 Nisan 1996

Bu dava, bir Ağır Ceza Mahkemesi tarafından Cezayir asıllı Fransız bir sanığın jüri üyelerinden birinin mahkeme salonu dışında sarf ettiği iddia edilen ve yazılı tanık ifadesiyle kayıt altına alınmış ırkçı bir ifadenin resmî olarak kayda geçirilmesi talebini reddetmesiyle ilgilidir. Başvurucu özellikle, davanın tarafsız bir mahkeme tarafından görülmediği hususunda şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Sözleşme’nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, 6 § 1 maddesi uyarınca her ulusal mahkemenin kendi kuruluşu itibarıyla “tarafsız bir mahkeme” olup olmadığını kontrol etme yükümlülüğüne sahip olduğunu ve başvurusunun davasında olduğu üzere, mahkemenin tarafsızlığını kaybettiği yönündeki iddianın, derhâl temelden yoksun olduğu sonucuna varılamayacak bir gerekçeye dayalı olduğunu kaydetmiştir. Ancak mevcut davada Ağır Ceza Mahkemesi böyle bir kontrol yapmamış, dolayısıyla başvuru, Sözleşme’nin gereklerine, gerekli görülmesi durumunda düzeltilmesi gereken bir aykırılığı düzeltme imkânından mahrum bırakılmıştır. **Mahkemelerin kendi yargı yetkisine tabi olanlara vermesi gereken güven dikkate alındığında**, bu bulgu, Mahkemenin Madde 6 § 1’in ihlal edildiğine karar vermesi için yeterli olmuştur.

Stafford/Birleşik Krallık

28 Mayıs 2002 (Büyük Daire)

Daha önceden müebbet hapis cezasına çarptırılan başvuru şartlı tahliye ile serbest bırakılmıştır. Sahtecilik suçlamalarının ardından tekrar ceza evine konulmuş ve daha

sonra İçişleri Bakanlığı ilk baştaki müebbet hapis cezası uyarınca tutukluluğun devamına karar vermiştir.

Mahkeme özellikle, **yürütme ve yargı arasındaki kuvvetler ayrılığı kavramının içtihadında giderek önemini artırdığına dikkat çekmiştir.** Bu davada, başvuru serbest bırakma yetkisi, Şartlı Tahliye Kuruluna değil, İçişleri Bakanlığına aittir. Başvurucunun davasında Mahkeme, özellikle Sözleşme'nin **5 § 1 maddesinin** (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlal edildiğine karar vermiş ve yürütme erkinin asıl cinayet mahkûmiyetiyle ilgili olmayan, gelecekteki şiddet içermeyen suç eylemlerine ilişkin algılanan korkular temelinde tutuklama kararı alma yetkisinin, hukukun üstünlüğü ve keyfiliğe karşı koruma sağlanması vurgusu yaparak, Sözleşme'nin ruhuna uymadığını tespit etmiştir.

Luka/Romanya

21 Temmuz 2009

Başvurucu, 1999 yılında yöneticilerinden biri ve BT departmanı başkanı olarak çalıştığı şirket tarafından işten çıkarılmasının ardından, bu kararın iptali için dava açmış ve tazminat talep etmiştir. Yerel mahkemeler her iki konuda da başvuru lehine karar vermiş, ancak akabinde tazminatın hesaplanması ve kararın icra edilmesiyle ilgili bir dizi ek dava görülmüştür. Başvurucu, özellikle davasının meslekten olmayan hâkimler ("adli asistanlar") tarafından görülmesi nedeniyle mahkemelerin tarafsız ve bağımsız olmadığı iddiasında bulunmuştur.

Mahkeme, başvuru mahkemenin bağımsız ve tarafsız olmamasına ilişkin endişelerinin nesnel olarak haklı olduğunu tespit ederek, **Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, bir mahkemenin "bağımsız" olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini belirlemek için, diğerlerinin yanı sıra, üyelerinin atanma şekli ve görev süreleri, dış baskılara karşı güvencelerin bulunup bulunmadığı ve organın bağımsız bir görünüm sergileyip sergilemediği hususlarının dikkate alınması gerektiğini hatırlatmıştır. Başvurucunun davasında Mahkeme, bu tür konularda ortaya çıkabilecek belirli sorunları tespit etmek için meslekten olmayan hâkimlerin deneyimine ihtiyaç duyulan alanlarda, profesyonel ve meslekten olmayan hâkimlerin bir arada bulunduğu mahkemelerin getirdiği avantajı reddetmemiştir. Ayrıca, Sözleşme'ye Taraf Devletlerden bazılarında mevcut olan bu sistemin kendi içinde Sözleşme'ye aykırı olmadığını kaydetmiştir. Bununla birlikte, ilgili tarihte Romanya mevzuatında ortaya konulmuş olan "adli asistanların" rol ve görevleri, bu asistanları harici baskıya karşı savunmasız bırakmış ve asistanların görevlerini bağımsız bir şekilde yerine getirebilmeleri için iç hukukta yeterli güvence sağlanmamıştır. Diğer hususların yanı sıra, görevden alınmaya veya görevlerine zamanından önce son verilmesine karşı bir koruma sağlanmamıştı ve adına seçtikleri kuruluşlar (işveren dernekleri ve sendikalar) tarafından kendilerine verilen diğer görev ve işlemleri yerine getirecekleri bir pozisyonda bulunmaktaydılar.

Bağımsızlık kriterleri

Yasayla kurulmuş mahkeme

Zand/Avusturya

12 Ekim 1978 (Avrupa İnsan Hakları Komisyonu raporu¹)

Başvurucu bir zamanlar bir atölyede kuyumcu olarak çalışmış ve işvereni tarafından belirli zararların tazmini için kendisine dava açılmıştır. Davasına bakan iş mahkemesinin yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığı konusunda şikâyetle bulunmuştur.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, özellikle iş mahkemesinin bağımsız bir mahkeme olduğu tespitinde bulunarak, başvuru davasında **Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin**

¹ Temmuz 1954'ten Ekim 1999'a kadar Strazburg'da bulunan Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ile birlikte, Sözleşmeciler Devletlerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerine uygunluklarını denetlemiştir. Mahkemenin 1 Kasım 1998'de kalıcı hâle gelmesiyle birlikte, Komisyonun varlığı sona ermiştir.

ihlal edilmediğine karar vermiştir. Komisyon özellikle, Komisyon ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında yorumlandığı şekliyle “bağımsız” teriminin, mahkemelerin Yürütmeden bağımsızlığı ve mahkemelerin taraflardan bağımsızlığı olmak üzere iki unsurdan oluştuğunu hatırlatmıştır. Mahkeme ayrıca, Mahkeme içtihadına göre, Sözleşme’nin 6 § 1 maddesindeki “yasayla kurulmuş” ifadesinin amacının, “demokratik bir toplumda yargı teşkilatının Yürütmenin takdirine bağlı olmamasını, Parlamento tarafından çıkarılan yasalarla düzenlenmesini” sağlamak olduğunu kaydetmiştir.

Klevn ve Diğerleri/Hollanda

6 Mayıs 2003 (Büyük Daire)

Başvurucular (Rotterdam limanından başlayan ve Hollanda üzerinden geçerek Almanya sınırına varan yeni bir demir yolu hattı üzerinde veya yakınında evleri veya iş yerleri bulunan şahıs ve şirketler), demir yolunun kesin güzergâhının tanzim edilmesine ilişkin karara itiraz edilen davalara katılmışlardır. Bu güzergâh tanzim kararı, Ulaştırma Altyapısı Planlama Yasası’nda öngörülen usul uyarınca alınmıştır. Danıştayın hem mevzuat taslağı hakkında istişari görüşler vermek suretiyle danışma işlevlerini hem de idare hukuku kapsamında temyizleri karara bağlamak suretiyle yargı işlevlerini yerine getirmesi bakımından, anlaşmazlığı karara bağlayan Danıştay İdari Yargı Dairesinin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olarak görülemeyeceğini ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, başvurucuların İdari Yargı Dairesinin bağımsız ve tarafsız olmamasına ilişkin endişelerinin nesnel olarak haklı görülemeyeceğini tespit etmiş ve Sözleşme’nin **6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, devletin siyasi organları ile yargı arasındaki kuvvetler ayrılığı kavramı Mahkeme’nin içtihadında giderek daha fazla önem kazansa da, Sözleşme’nin ne 6. maddesinde ne de başka herhangi bir hükmünde Devletlerin yetkilerin etkileşimiyle ilgili izin verilen sınırlar bakımından herhangi bir teorik anayasal kavrama uygunluk sağlanmalarının şart koşulmadığını ifade etmiştir. Soru her zaman, belirli bir durumda Sözleşme’nin gereklerinin karşılanıp karşılanmadığı olmuştur ve Mahkeme yalnızca, davanın koşulları dikkate alındığında, İdari Yargı Dairesinin gerekli bağımsızlık “görünüşüne” veya “nesnel” tarafsızlığa sahip olup olmadığı sorusuyla karşı karşıya kalmıştır.

Gurov/Moldova Cumhuriyeti

11 Temmuz 2006

Başvurucu, yaptığı bir sözleşmeyle ilgili olarak bir sigorta şirketiyle yaşadığı bir anlaşmazlığın ardından, sigorta şirketi tarafından kendisine emekli maaşı ödenmesi talebiyle hukuk davası açmıştır. Başvurucu, davasına bakan hâkimlerden birinin görev süresinin sona ermesi nedeniyle, yasayla kurulmuş bir mahkeme nezdinde adil yargılama yapılmadığından şikâyet etmiştir.

Mahkeme, başvurucunun davasının yasayla kurulmuş bir mahkemede görülmediğini tespit ederek, Sözleşme’nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, ilgili tarihte, görev süreleri sona eren hâkimlerin, atamalarıyla ilgili hususlarda Başkan tarafından karar verilene kadar görevlerini belirsiz bir süre için yerine getirmeye yetkili olduklarının bu konuyu düzenleyen herhangi bir yasanın bulunmadığının Moldova Hükûmeti tarafından kabul edildiğini kaydetmiştir. Bu koşullar altında Mahkeme, görev süresi sona eren bir hâkimin başvurucunun davasına ilişkin duruşmaya katılmasının yasal bir dayanağının bulunmadığını değerlendirmiştir. Ayrıca bu uygulama, demokratik bir toplumda mahkemelerin teşkilatlanmasının yürütmenin takdirine bağlı olmaması ilkesine aykırıdır.

Maktouf ve Damianović/Bosna Hersek

18 Temmuz 2013 (Büyük Daire)

Her iki başvurucu da 1992-1995 savaşı sırasında sivillere karşı işlenen savaş suçlarından dolayı Bosna Hersek Mahkemesi tarafından mahkûm edilmiştir. Başvuruculardan ilki özellikle, bağımsız bir mahkeme tarafından adil bir şekilde yargılanmadığından şikâyet etmiştir. Özellikle mahkemenin iki üyesinin Bosna ve Hersek Yüksek Temsilciliği tarafından yenilenebilir iki yıllık bir süre için atanmış olması nedeniyle, bu hükmün anlamı dâhilinde karar veren mahkemenin bağımsız olmadığını ileri sürmüştür. Mahkeme, birinci başvurucunun Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki şikâyetini

açıkça temelden yoksun olması nedeniyle **kabul edilemez** bulmuştur ve bu davada Bosna Hersek Anayasa Mahkemesinin, Devlet Mahkemesinin bağımsız olduğu yönündeki tespitini sorgulamak için hiçbir neden görmemiştir. Mahkeme özellikle, Devlet Mahkemesinin uluslararası hâkimlerinin Bosna-Hersek siyasi organlarından, davanın taraflarından ve Yüksek Temsilcilik kurumundan bağımsız olduklarından şüphe etmek için hiçbir neden bulunmadığına karar vermiştir. Uluslararası hâkimlerin atanmasının nedeni, sadece, Devlet Mahkemesinin savaş suçu dairelerinin bağımsızlığını güçlendirme ve yargı sistemine kamuoyu güvenini yeniden sağlama arzusudur. Ayrıca, söz konusu hâkimlerin kendi ülkelerindeki profesyonel hâkimler arasından geçici olarak atanmış olmaları, dış baskıya karşı ek bir güvence teşkil etmiştir. Görev sürelerinin nispeten kısa olduğu kabul edilmekle birlikte, Devlet Mahkemesindeki uluslararası görevin geçici niteliği ve uluslararası geçici görevlendirmelerin dinamikleri göz önüne alındığında, bu anlaşılabilir bir durum olarak görülmüştür.

Guðmundur Andri Ástráðsson / İzlanda

1 Aralık 2020 (Büyük Daire)

Bu dava, başvuruçunun, davasına bakan hâkimlerden birinin atanmasındaki usulsüzlükler nedeniyle karayolu trafik suçlarından mahkûmiyetini onaylayan yeni İzlanda Temyiz Mahkemesinin (*Landsréttur*) “kanunla kurulmuş” bir mahkeme olmadığı yönündeki iddiasıyla ilgilidir.

Büyük Daire, başvuruçunun “yasayla kurulmuş mahkeme” hakkından mahrum bırakıldığını tespit ederek, bu hakkın özünü zedeleyen ciddi usulsüzlükler nedeniyle atama süreci şaibeli hâle gelmiş bir hâkimin duruşmasına katılması nedeniyle, Sözleşme’nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, bir ihlal tespitinin olası sonuçları ve risk altına giren önemli menfaatler göz önüne alındığında, Mahkeme, “yasayla kurulmuş mahkeme” hakkının, adli atama prosedüründeki herhangi bir usulsüzlüğün bu haktan taviz verilmesine neden olabileceği kadar geniş bir şekilde yorumlanmaması gerektiği görüşünü benimsemiştir. Böylece, bir adli atama prosedüründeki usulsüzlüklerin, yasayla kurulmuş mahkeme hakkının ihlalini doğuracak kadar ciddi olup olmadığını belirlemek için üç aşamalı bir test belirlemiştir. Daha sonra, aşağıdaki tespitleri yapmıştır. Geçtiğimiz on yıllar boyunca, İzlanda’da adli atamaları düzenleyen yasal çerçevede, atama sürecinde bakanların takdir yetkisini sınırlamayı ve böylece yargının bağımsızlığını güçlendirmeyi amaçlayan bazı önemli değişiklikler yapılmıştır. Yeni kurulan İstinaf Mahkemesine hâkimlerin atanmasıyla bağlantılı olarak, bakanlık yetkisi üzerindeki denetimler daha da yoğunlaştırılmıştır. Bu bağlamda Parlamento, bu yeni mahkemenin meşruiyetini artırmak üzere, Adalet Bakanı tarafından önerilen her adaya onay vermekle görevlendirilmiştir. Ancak İzlanda Yüksek Mahkemesi tarafından tespit edildiği üzere, bu yasal çerçeve, özellikle Adalet Bakanı tarafından yeni İstinaf Mahkemesi hâkimlerinden dördünün atanması sürecinde ihlal edilmiştir. Bakan, belirli koşullara tabi olmak kaydıyla, kanunen Değerlendirme Komitesinin önerisinden farklı hareket etme yetkisine sahip olsa da, kararını yeterli bir inceleme ve değerlendirmeye dayandırmasını zorunlu kılan temel bir usul kuralını göz ardı etmiştir. Bu kural, Bakan tarafından İstinaf Mahkemesinin bağımsızlığını ve meşruiyetini zedeleyecek siyasi veya diğer uygunsuz saiklerle hareket edilmesini önlemek için önemli bir güvence niteliğinde olup, bu kuralın ihlali, eskiden adli atamalar bağlamında Bakanlık makamına ait olan takdir yetkisinin tekrar geri alınmasıyla aynı anlama gelmiş, böylece yasal reformların önemli kazanımları ve güvenceleri etkisiz hâle getirilmiştir. Son olarak Mahkeme, Bakan tarafından işlenen ihlali telafi etmek için yürürlükte olan, parlamenter prosedürler ve yerel mahkemeler nezdinde nihai yargısal denetim güvencesi gibi ek hukuki güvenceler bulunduğunu, ancak tüm bu güvencelerin etkisiz hâle getirildiğini ve Bakan’ın Değerlendirme Komitesinin değerlendirmesinden farklı hareket etmek üzere kullandığı takdir yetkisinin denetimsiz kaldığını kaydetmiştir.

Xhoxhai/Arnavutluk (ayrıca bkz. aşağıda “Sözleşme’deki Diğer Haklarla İlişki” > “Kişinin özel hayatına saygı hakkı”)

9 Şubat 2021²

² Bu karar, [Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin](#) 44 § 2 maddesinde (kesin kararlar) belirtilen koşullar altında

Bu dava, ülkedeki tüm hâkim ve savcılarının görevlerine uygunluğunun yeniden değerlendirilmesine yönelik istisnai bir süreç kapsamında (inceleme süreci olarak da bilinir), kendisi hakkında başlatılan inceleme sonucunda görevden alınan bir Anayasa Mahkemesi hâkimine ilişkindir.³ Başvurucu, diğer hususların yanı sıra, incelemeyi yapan organların bağımsız ve tarafsız olmadığından, özellikle üyelerinin gerekli profesyonellik ve deneyimden yoksun olduğundan ve yargının herhangi bir katılımı olmaksızın atandıklarından şikâyet etmiştir.

Mahkeme, inceleme organlarının bağımsız ve tarafsız olmadığı iddiasıyla ilgili olarak Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, Bağımsız Yeterlilik Komisyonu ve İstinaf Dairesinin kurulması, bu organların geçiş sürecinde hâkimlere, savcılara, hukuk müşavirlerine ve asistanlara yönelik yeniden değerlendirmeleri yürütmek için sahip oldukları münhasır yetkiler ve başvurusunun davasında olduğu üzere oluşumları ile ilgili hükümler sağlayan yeterince açık bir yasal dayanak (yani Anayasa ve İnceleme Yasası) bulunduğunu göz önüne alarak, inceleme organlarının kuruluş ve teşkilatının meşru olduğu ve bu nedenle, "yasayla kurulmuş mahkeme" konumunda olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur. Mahkeme ayrıca, ilk atama sonrasında, inceleme organlarının başvurusunun davasının incelenmesi sırasında yürütme tarafından herhangi bir baskıya maruz kalmadığını kaydetmiştir. Üyelerinin görev yapan profesyonel hâkim kadrosundan alınmamış olmasının, özellikle herhangi bir bireysel çıkar çatışmasından kaçınmak ve kamuoyunun sürece güvenini sağlamak amacı bakımından, inceleme sürecinin ruhu ve amacı ile tutarlı olduğu tespit edilmiştir. İnceleme sürecinin olağanüstü niteliği göz önüne alındığında, görev sürelerinin sabit olması anlaşılabilir karşılanmıştır. Mahkeme ayrıca, iç mevzuat kapsamında bu kişilerin görevden alınamamaları ve görevlerini düzgün bir şekilde gerçekleştirebilmeleri için güvenceler sağlandığı konusunda ikna olmuştur.

Xero Flor w Polsce sp. z o.o. /Polonya

7 Mayıs 2021⁴

Bu dava, başvuru şirketin mülküne verilen zararın tazmini talebiyle açmış olduğu dava ve özellikle de, davasını inceleyen Anayasa Mahkemesine bir hâkimin atanması hakkındaki şikâyeti ile ilgilidir. Başvurucu şirket, özellikle yerel mahkemelerin hukuki sorunları Anayasa Mahkemesine sunmayı reddetmesinden şikâyetçi olmuştur. Ayrıca, davasını inceleyen Anayasa Mahkemesinin beş hâkimden oluşan heyetinin Anayasa'ya aykırı olarak kurulduğunu da iddia etmiştir. Özellikle, bir önceki dönemde *Sejm* (Parlamentonun alt meclisi) tarafından seçilmiş başka bir hâkimin hâlihazırda görev yaptığı bir pozisyona, şimdiki *Sejm* tarafından bir hâkim seçilmişti.

Mahkeme, adil yargılanma hakkı bakımından Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** (adil yargılanma hakkı) ve yasayla kurulmuş bir mahkemeye başvurma hakkı bakımından Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, başvuru şirket konuyu tekrar tekrar gündeme getirmesine rağmen, yerel mahkemelerin, davasında uygulanan yasanın Anayasa'ya uygun olmadığı iddialarına cevap vermemiş oldukları ve sonuç olarak, Sözleşme uyarınca gerekçeli kararlar verme görevlerini yerine getirmediğini tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, yetkili makamların, başvuru şirketin davasına bakmakla görevli mahkeme heyetinde bulunan hâkimlerden birinin atanmasıyla ilgili eylemlerinin ve Anayasa Mahkemesinin bu bağlamdaki kararlarının göz ardı edilmesinin, davaya bakan heyetin "yasayla kurulmuş bir mahkeme" olmaması anlamına geldiğine hükmetmiştir.

İstikrarlı mevzuat

kesinleşecektir.

³ 2016 yılında Arnavutluk Parlamentosu Anayasa'yı değiştirmiş ve reformun yapılabilmesi için Hâkimlerin ve Savcılarının Geçiş Döneminde Yeniden Değerlendirilmesi Yasasını ("İnceleme Yasası" olarak da anılmaktadır) kabul etmiştir. Buna göre tüm hâkim ve savcılar, ilk derece aşamasında yeni kurulan Bağımsız Yeterlilik Komisyonu tarafından, temyiz aşamasında ise İstinaf Dairesi tarafından incelemeye tabi tutulacaktır. Güvenlik incelemesi, "incelenecek kişinin ve yakın aile üyelerinin sahip olduğu varlıkların değerlendirilmesi", "organize suçla olası bağlantılara ilişkin dürüstlük sicili kontrolü" ve "mesleki yeterliliğin değerlendirilmesi" olmak üzere üç kriter altında yeniden değerlendirme yapılmasından oluşacaktır.

⁴ Bu karar, [Sözleşme](#)'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar altında kesinleşecektir.

Zielinski ve Pradal ve Gonzalez ve Diğerleri/Fransa

28 Ekim 1999 (Büyük Daire)

Alsace-Moselle’de sosyal güvenlik kurumlarında çalışan başvurucular, Devletin kendilerini etkileyen bir davaya geçmişe dönük mevzuat yoluyla müdahale etmesinin silahların eşitliği ilkesine aykırı olduğundan ve yargılamayı adil olmayan bir hâle getirdiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, adil yargılanma hakkı bakımından Sözleşme’nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, prensipte yasama organının hukuki konularda mevcut kanunlardan doğan haklarla ilgili düzenlemeler yapmak üzere yeni hükümleri geriye dönük olarak kabul etmesinin önünde bir engel olmamasına rağmen, AİHS’in 6. maddesinde yer alan hukukun üstünlüğü ilkesi ve adil yargılanma kavramının, kamu yararı gerekçesiyle zorunlu olan hâller dışında yasama organı tarafından bir uyumsuzlukla ilgili hukuki sonucu etkilemek amacıyla adaletin tesisine herhangi bir şekilde müdahale edilmesine imkân tanımadığını teyit etmiştir.

Hukuki bağımsızlık

Nesnel ve öznel kriterler

Bierack/Belçika

1 Ekim 1982

Başvurucu, kendisini çifte cinayetten mahkûm eden ve ağır hapis cezasına çarptıran Ağır Ceza Mahkemesi başkanının, soruşturma sırasında Cumhuriyet savcısı yardımcısı sıfatıyla davasına müdahil olduğunu ileri sürmüştür. Kendisi, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından görülmediğinden şikâyet etmiştir.

Mahkeme, başvurunun davasında suçun esasını tespit etmekle yükümlü olan mahkemenin tarafsızlığının şüpheye açık görülebileceğini tespit ederek, Sözleşme’nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Tarafsızlık normalde ön yargı veya yanlılık olmaması anlamına gelse de, Mahkeme, tarafsızlığın var olduğunun ya da olmadığına, özellikle 6 § 1 maddesi kapsamında, çeşitli şekillerde test edilebileceğini kaydetmiştir. Bu bağlamda, belirli bir davada belirli bir hâkimin kişisel kanaatini tespit etmeye yönelik öznel yaklaşım ve bu konuda herhangi bir meşru şüpheyi ortadan kaldırmaya yetecek güvenceler sunup sunmadığını belirlemeye yönelik nesnel yaklaşım arasında bir ayırım yapılabilir. Mahkeme ayrıca, vazgeçilmez bir konu olarak mahkemelerin kamuoyunda güven sağlayabilmesi için, kurum içi teşkilat sorunlarının da dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bir kimse, savcılığında görevi gereği belirli bir konuyla ilgilenmek zorunda kalabileceği nitelikte bir görevde bulunduktan sonra aynı davada hâkim olarak görev alırsa, bu durum, tarafsızlık için yeterli bir güvence sağlanmadığına dair kamuoyunda endişe oluşması için yeterlidir. Bu davada böyle bir durum söz konusu olmuştur.

Lanaborger/İsvec

22 Haziran 1989

Başvurucu özellikle, kira sözleşmesinden bir maddenin silinmesi amacıyla açtığı davanın bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından görülmediğinden şikâyetçi olmuştur. Söz konusu madde, kiranın, adı belirtilen bir ev sahibi derneği ile adı belirtilen bir kiracı derneği arasında müzakere edilerek belirlenmesini şart koşuyordu.

Mahkeme, incelemesini, hem maddi konuları hem de hukuki ihtilafları karara bağlayan son ulusal organ olan (ve başvurunun davasını karara bağladığı tarihte sırasıyla İsveç Mülk Sahipleri Federasyonu ve Ulusal Kiracılar Birliği tarafından aday gösterilen ve daha sonra Hükûmet tarafından atanan iki profesyonel hâkim ve iki meslekten olmayan değerlendiriciden oluşan) Konut ve Kiracılık Mahkemesi ile sınırlı tutarak, mevcut davada Sözleşme’nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, bir organın bağımsız olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini belirlemek için, *diğerlerinin yanı sıra*, üyelerinin atanma şekli ve görev süreleri, dış baskılara karşı güvencelerin tesis edilip edilmediği ve organın bağımsız bir görünüş sergileyip sergilemediği hususlarının dikkate alınması gerektiğini hatırlatmıştır. Tarafsızlık sorununa

ilişkin olarak, belirli bir davada belirli bir hâkimin kişisel kanaatini belirlemeye yönelik öznel yaklaşım ve hâkimin bu konuda herhangi bir meşru şüpheyi ortadan kaldırmaya yetecek güvenceler sunup sunmadığını belirlemeye yönelik nesnel yaklaşım arasında bir ayırım yapılabilir. Meslekten olmayan değerlendiricilerle ilgili olarak, Mahkeme, bu davada tarafsızlık sorunu ile bağımsızlık sorunu arasında bir ayırım yapmanın zor olduğu kanaatine varmıştır. Bu değerlendiriciler prensipte ev sahipleri ve kiracılar arasındaki uyuşmazlıkların ve bu tür uyuşmazlıklarda ortaya çıkabilecek belirli soruların karara bağlanması açısından son derece nitelikli görünse de, Mahkeme, bunların bağımsızlık ve tarafsızlıklarının belirli bir davada şüpheyi açık olabileceğini kabul etmiştir. Mevcut davada, herhangi bir kanıt olmadığından, kişisel tarafsızlıklarından şüphe etmek için bir neden bulunmamaktaydı. Nesnel tarafsızlıklarına ve bağımsız olduklarına dair bir izlenim verip vermediklerine ilişkin olarak, Mahkeme, her iki değerlendiricinin de müzakereye konu maddenin geçerliliğinin devam etmesinde menfaati olan iki birlik tarafından aday gösterildiklerini ve bu derneklerle yakın bağlantıları olduğunu kaydetmiştir. Başvurucunun, bu maddenin kira sözleşmesinden çıkarılmasını talep ettiği için, hâkimlik mesleğinden olmayan değerlendiricilerin kendi aleyhine ortak bir menfaate sahip oldukları ve bu nedenle, mahkeme tarafından talebinin karara bağlanması aşamasında Konut ve Kiracılık Mahkemesinin diğer davalardaki teşkilinde var olan menfaatler dengesinin bozulabileceği konusunda meşru bir endişe duyması mümkündür. Konut ve Kiracılık Mahkemesinde, bağımsızlığı ve tarafsızlığı tartışma konusu olmayan iki profesyonel hâkimin de yer alması, bu açıdan bir fark yaratmamıştır.

Mustafa Tunc ve Fecire Tunc/Türkiye

14 Nisan 2015 (Büyük Daire)

Bu dava, genç bir adamın askerlik hizmetini ifa ederken ulusal jandarma tarafından güvenliği sağlanan özel bir petrol şirketine ait bir sahada görevlendirilmesi sırasında hayatını kaybetmesiyle ilgiliydi. Başvurucular, yakınlarının ölümüne ilişkin koşulların tespit edilmesi için yürütülen soruşturmanın Sözleşme'nin 2. maddesinin (yaşam hakkı) gereklerini karşılamadığı konusunda şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, kararında, Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında soruşturmanın bağımsız olması gerekliliği ve özellikle soruşturmayı yürüten yetkililerin geniş anlamda, Sözleşme'nin 6. maddesinde belirtilen ölçütlere benzer bağımsızlık ölçütlerini yerine getirip getirmediğine ilişkin olarak bazı açıklamalar yapmanın faydalı olduğu görüşünde olmuştur. Öncelikle, Mahkeme, adil yargılanma hakkının gerekleri, Sözleşme'nin 2. ve 3. maddeleri gibi diğer hükümler uyarınca usulü meselelerin incelenmesine neden olsa da, sunulan güvencelerin aynı şekilde değerlendirilmesine gerek olmadığı görüşünde olmuştur. Mahkeme, **Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden ihlal edilmediğine** karar vermiş ve davada yürütülen soruşturmanın yeterince eksiksiz ve bağımsız olduğu ve başvurucuların çıkarlarını korumaya yetecek ölçüde ve haklarını kullanmalarına olanak sağlayacak şekilde söz konusu soruşturmaya katıldıkları görüşünde olmuştur. Mahkeme, askerî mahkeme tarafından gerçekleştirilen incelemenin bağımsızlığı ile ilgili olarak, söz konusu zamanda yürürlükte olan yönetmeliği göz önüne alarak, başvurucuların savcılığın kovuşturmaya yer olmadığına dair kararına yaptıkları itirazı incelemekle görevli askerî mahkemenin yasal bağımsızlığına gölge düşüren unsurlar olduğunu belirtmiştir. Ancak Mahkeme, 2. madde uyarınca, bu mülahazaların, soruşturmanın bağımsız olmadığı sonucuna varmak için tek başına yeterli olmadığı kanaatine varmıştır. 2. madde uyarınca mutlak bağımsızlık sahibi olunması gerekmemektedir ve bağımsızlık düzeyinin yeterliliği, her bir davanın kendine özgü koşulları temelinde değerlendirilmelidir. Soruşturmada rol oynayan yetkililerin tam yasal bağımsızlık sahibi olduklarının düşünülmemeyeceğini kabul etmesine rağmen, Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin anlamı çerçevesinde soruşturmanın yeterince bağımsız olduğuna hükmetmiştir.

Dış etkinin olmaması

Sramek/Avusturya

22 Ekim 1984

Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olan başvurucu, Tirol Gayrimenkul İşlemleri Yasası

uyarınca, yabancı mülk sahipliğinin aşırı hâle gelme tehlikesi bulunduğu gerekçesiyle bir yabancı olarak belirli bir araziyi satın almaya yönelik izin talebinin reddedildiği bir prosedürden şikâyetçi olmuştur. Özellikle, davasına bakan Bölgesel Gayrimenkul İşlemleri Kurumunun bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığını iddia etmiştir. Bölgesel Gayrimenkul İşlemleri Kurumu, diğerlerinin yanı sıra, tarım ve ormancılıkla ilgili gayrimenkul meseleleriyle ilgilenen Eyaletin kamu hizmet birimlerinde çalışan üç memurdan oluşmakta ve bunlardan biri raportör olarak görev yapmaktaydı.

Mahkeme özellikle, bir mahkemenin Sözleşme'nin 6. maddesinin gerektirdiği şekilde bağımsız olduğu değerlendirilmesinin yapılabilmesi için, görünüşün de önemli olabileceğini kaydetmiştir. Mahkeme, özellikle, mevcut davada olduğu gibi, mahkeme üyelerinden birinin görevi ve hizmetinin örgütlenmesi bakımından taraflardan biriyle karşılaştırıldığında ast konumunda olduğu durumlarda davacıların, bu kişinin bağımsızlığı hakkında meşru bir şüphe duyabileceğini tespit ederek, başvuru açısından Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, böyle bir durumun, mahkemelerin demokratik bir toplumda sağlaması gereken güveni ciddi şekilde etkilediğini vurgulamıştır.

Mahkemelerde görülmekte olan bir davaya yasama veya yürütmenin müdahale etmemesi

Campbell ve Fell/Birleşik Krallık

28 Haziran 1984

Olaylar sırasında tutuklu olan birinci başvuru, *diğerlerinin yanı sıra*, kendisini cezai suçlamalara eşdeğer disiplin suçlarından mahkûm eden Ziyaretçi Kurulu nezdindeki davasının adil bir şekilde görülmediğini iddia etmiştir. Özellikle Kurulların mahkûmlar tarafından bağımsız olarak görülmediğini ve uygulamada yürütmenin bir kolu olduğunu iddia etmiştir.

Mahkeme, birinci başvuruçunun, Ziyaretçiler Kurulunun bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığı yönündeki şikâyetlerine ilişkin olarak Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Kurul üyelerinin İngiltere ve Galler'deki cezaevlerinin yönetiminden bizzat sorumlu olan İçişleri Bakanı tarafından atanmasının, yürütmeden bağımsız olmadıklarını kanıtladığı düşüncesini kabul etmemiştir. Aksini iddia etmek, mahkemelerin idaresiyle ilgili sorumlulukları olan bir Bakan tarafından veya onun tavsiyesi üzerine atanan hâkimlerin de bağımsız olmadıkları anlamına gelecekti. Ayrıca, İçişleri Bakanlığı tarafından, Kurul görevlerinin yerine getirilmesiyle ilgili olarak kılavuzlar yayınlanabileceği doğru olsa da, Kurul, yargı rolü bağlamında İçişleri Bakanlığının talimatlarına tabi değildi. Ayrıca Mahkeme, Kurulun hem yargısal hem de denetleyici rollere sahip olması bakımından bağımsızlığı ile ilgili sorulara ilişkin olarak, özellikle "adalet yalnızca yerine getirilmemeli, aynı zamanda adaletin yerine getirildiği de şeffaf bir şekilde görülmelidir" özdeyişinin önemini akılda tutmak suretiyle, mahkûmların, Kurulun yürütme ve cezaevi yönetimi ile yakından ilişkili olduğu izlenimine sahip olmalarının ağırlık verilmesi gereken bir faktör olduğunu kaydetmiştir. Bununla birlikte, tutuklular için bir tutukluluk ortamında muhtemelen kaçınılmaz olan bu tür duyguların varlığı, "bağımsızlığın" olmadığını kanıtlaması bakımından yeterli değildi. Mahkûmlar, bir Kurul ile yetkili makamlar arasındaki sık temaslar nedeniyle Kurulun yetkili makamlara bağımlı olduğunu makul bir şekilde düşünme hakkına sahip olsalardı, 6. maddenin bu şartı yerine getirilmemiş olacaktı; ancak Mahkeme sadece (mahkûmların kendileriyle de var olan) bu gibi temaslarda bulunulmasının, böyle bir izlenime gerekçe olabileceği kanaatine varmamıştır.

Toni Kostadinov/Bulgaristan

27 Ocak 2015

Bu dava, bir suç çetesine mensup olduğu şüphesiyle tutuklanan eski bir polis memuru olan başvuruçunun soruşturma evresindeki tutukluluğuna ve masum sayılma hakkına saygı gösterilmesine ilişkindir. Başvuruçunun özellikle İçişleri Bakanı'nın bir basın toplantısında yaptığı ve kendisini açık bir şekilde bir hırsız çetesinin en etkili üyelerinden biri olarak tanımlayan açıklamalarının, masum sayılma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Mahkeme, İçişleri Bakanı'nın açıklamalarının başvuruçunun masum sayılma hakkını ihlal ettiğini tespit ederek, Sözleşme'nin **6 § 2 maddesinin (masumiyet karinesi) ihlal**

edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, masumiyet karinesinin adil bir ceza yargılamasının unsurlarından biri olduğunu hatırlatarak, özellikle masumiyet karinesinin ihlalinin sadece bir hâkimden değil, aynı zamanda Meclis Başkanı, savcı, İçişleri Bakanı veya polis memurları gibi diğer kamu yetkililerinden de kaynaklanabileceği gözleminde bulunmuştur. Mahkeme, davanın özel koşulları altında ve görev yapan Hükûmetin üst düzey bir görevlisi olarak konumu göz önüne alındığında, İçişleri Bakanı'nın operasyonun yürütülmesi ve sonuçları hakkında yaptığı açıklamaların kapsamı konusunda herhangi bir karışıklığın önlenmesi için gerekli önlemleri almakla yükümlü olduğu kanaatine varmıştır.

Mahkemelerde görülmekte olan bir davaya yasama veya yürütmenin müdahale etmemesi konusunda, diğerlerine ek olarak, bkz.: [Schuesser/İsviçre](#), 4 Aralık 1979 tarihli karar; [Beaumartin/Fransa](#), 24 Kasım 1994 tarihli karar; [Daktaras/Litvanya](#), 10 Ekim 2000 tarihli karar; [Sovtransavto Holding/Ukrayna](#), 25 Temmuz 2002 tarihli karar; [Mosteanu ve Diğerleri/Romanya](#), 26 Kasım 2002 tarihli karar; [Filippini/San Marino](#), 26 Ağustos 2003 tarihli karar; [Y.B. ve Diğerleri/Türkiye](#), 28 Ekim 2004 tarihli karar.

Uyuşmazlığın taraflarınca müdahalede bulunulmaması

Holm/İsveç

25 Kasım 1993

İlgili tarihte İsveç Sanayi Federasyonu tarafından istihdam edilen bir ekonomist olan başvuru, kendisi tarafından bir kitabın yazarına ve yayıncısına karşı açılan bir hakaret davasının, davanın siyasi niteliği ve özellikle İsveç Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin ("SAP") beş aktif üyesinin Bölge Mahkemesindeki jüride görev almış olması nedeniyle bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından karara bağlanmadığından şikâyet etmiştir.

Mahkeme, Bölge Mahkemesinin bağımsızlığı ve tarafsızlığının şüpheye açık olduğunu ve başvuru bu konudaki endişelerinin nesnel olarak haklı olduğunu tespit ederek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, şahsi bir dava açmış olan başvurucuya sunulmayan belirli güvencelerin davalılara sunulmasının jüri ceza yargılamalarında tipik bir uygulama olduğunu, bağımsız ve tarafsız olunmadığından endişe etmek için meşru bir neden oluşturmadığını kaydetmiştir. Ancak, sanıklar ve başvuru tarafından itiraz edilen jüri üyeleri arasında, jüri üyelerinin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda şüphelere yol açabilecek bağlantılar bulunmaktaydı (davalılardan biri olan yayın evi, dolaylı olarak SAP'ye aitti, diğer davalı ise bu şirkette çalışmakta ve SAP'nin ideolojik danışmanı olarak görev yapmaktaydı). Ayrıca, kitabın itiraz edilen bölümleri açıkça siyasi nitelikteydi ve şüphesiz SAP'yi ilgilendiren konuları gündeme getirmekteydi. Son olarak, Bölge Mahkemesinde olduğu gibi İstinaf Mahkemesinin de yargı yetkisi jüri kararının koşullarıyla sınırlı olduğundan, Bölge Mahkemesinde yapılan yargılamadaki kusurların İstinaf Mahkemesine yapılan başvuru yoluyla giderilmesi mümkün değildi.

Thaler/Avusturya

3 Şubat 2005

İlgili tarihte doktor olan başvuru, doktor ücretiyle ilgili olarak Tirol Bölge Sağlık Sigortası Kurulu aleyhine iki ayrı dava açmıştır. Başvuru, diğerlerinin yanı sıra, Sosyal Sigorta Kurulları Birliği ile Tirol Bölgesel Sağlık Sigortası Kurulu arasında yapılan genel bir anlaşma ile belirlenen doktor ücretlerinin çok düşük olduğunu iddia etmiştir. Davası Bölge İtiraz Komisyonu tarafından reddedilmiş, Bölge İtiraz Komisyonunun bağımsız olmadığına ilişkin şikâyeti ise Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Başvuru, Bölge İtiraz Komisyonunun bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olarak görülemeyeceğini iddia etmiştir.

Mahkeme, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, Bölge İtiraz Komisyonuna atanan değerlendircilerin, söz konusu genel anlaşmayı hazırlayan iki organ tarafından aday gösterildiğini ve bu organlarla yakın bağlantıları olduğunu belirtmiştir. Davalardan ilkinde, Bölge İtiraz Komisyonundaki değerlendiricilerin iki organ tarafından atanmış olması, başvuru Komisyonunun bağımsız ve tarafsız olmadığı konusundaki endişelerini haklı çıkarmak için tek başına yeterli olmuştur. Davalardan ikincisinde, Sosyal Sigorta Kurulları Birliği tarafından atanan iki değerlendirici

aynı zamanda Tirol Bölgesel Sağlık Sigortası Kurulunun üst düzey görevlileriydi ve bu durum, başvuru endişelerini güçlendirmiştir. Bölge İtiraz Kurulunun bağımsız veya tarafsız olmaması durumu itiraz üzerine de giderilmemiştir; İtiraz Kurulunun kararı bir yargı organının denetimine tabi değildi, kanunen idare mahkemesine itiraz yapma hakkı bulunmamaktaydı ve Anayasa Mahkemesinin yargı yetkisi, anayasa hukuku sorunlarıyla sınırlıydı.

Beq S.p.a./İtalya

20 Mayıs 2021⁵

Dava, başvuru şirket ile (eski Devlet elektrik şirketi ENEL'den ayrılarak yeni bir şirket olarak kurulan) ENELPOWER'ın müdahil olduğu, Arnavutluk'ta elektrik üretimine yönelik bir hidroelektrik enerji anlaşmasıyla ilgili uyuşmazlığın tahkimine ilişkindir. Özellikle, üyelerinden birinin (N.I.) ENEL'in yönetim kurulunda görev alması ve bu şirketin avukatı olarak çalışması nedeniyle, tahkim heyetinin tarafsızlığı ile ilgilidir.

Mahkeme, mevcut davada tahkim heyetinin tarafsız olmaması nedeniyle Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, N.I.'nin hakem olarak atandığı tarihte ENEL'in avukatı olarak görev yaptığını, bu şirketin ENELPOWER'ın %100'üne sahip olduğunu ve ilgili tarihte şirketle yakın bağlara sahip olduğunu kaydetmiştir. N.I.'nin daha önce başkan yardımcılığı ve ENEL yönetim kurulu üyeliği de yapması doğrultusunda, Mahkeme, başvuru şirketin N.I.'nin tarafsızlığı ile ilgili endişelerinin nesnel olarak haklı olduğu tespitinde bulunmuştur.

Adalet sistemi içerisinden etki olmaması

Agrokompleks/Ukrayna

6 Ekim 2011

Bu dava, özel bir şirket tarafından, ödenmemiş borçlarını tahsil etmek amacıyla Ukrayna'nın en büyük petrol rafinerisine karşı açılan iflas davasıyla ilgilidir. Başvuru şirket, davanın etrafındaki yoğun siyasi baskı nedeniyle yerel mahkemelerin bağımsız veya tarafsız olmadıklarını ve Devlet yetkililerinin davanın sonucuyla yakından ilgilendiğini iddia ederek, özellikle iflas işlemlerinin adaletsizliğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, yerel mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmamasına ilişkin olarak Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, belgesel kanıtlarla da teyit edildiği üzere, çeşitli Ukrayna makamlarının birkaç kez adli kovuşturmayaya müdahale ettiğini kaydetmiştir. Mahkeme ayrıca, yargı sistemi dışındaki makamların mahkeme süreçlerine müdahale etme girişimlerini en güçlü şekilde kınadığını, bu tarz girişimlerin "bağımsız ve tarafsız bir mahkeme" kavramıyla bağdaşmadığı düşüncesinde olduğunu da hatırlatmıştır. Mevcut davadaki yargılamaların ilgili tarihte ülkenin en büyük petrol rafinerisi olan ve Devletin en büyük hissedarı olduğu bir işletmenin iflası ile ilgili olduğu göz önüne alındığında, duruşmaların Devlet yetkililerinin yakın ilgisini çekmesinin doğal olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte, yetkililerin mahkeme süreçlerini pasif bir şekilde izlemekle yetinmeyerek bariz bir şekilde müdahale etmeleri kabul edilemez. Mahkeme, Devletin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından yargılanmayı sağlama yükümlülüğünün kapsamının sadece yargı ile sınırlı olmadığını, aynı zamanda diğer herhangi bir Devlet makamınca mahkemelerin hüküm ve kararlarına saygı duyulmasını ve bunlara uyulmasını sağlama yükümlülüklerini de beraberinde getirdiğini vurgulamıştır. Yargı bağımsızlığı ayrıca, hâkimlerin, adli sistemin içerisinden kaynaklanan etkiler de dâhil olmak üzere usulüne uygun olmayan etkilere maruz kalmamalarının sağlanmasını gerektirmektedir. Mevcut davada, Yüksek Tahkim Mahkemesi başkanınca, Ukrayna'daki en büyük petrol rafinerisinin borç miktarının revize edilmesi için yaptığı başvurunun reddedildiği mahkeme kararını yeniden gözden geçirmeleri için yardımcılara doğrudan talimat vermiş olması, yargı içinde bağımsızlık ilkesine aykırı olmuştur.

Ayrıca bkz.: **Parlov-Tkalčić/Hırvatistan**, 22 Aralık 2009 tarihli karar.

Hâkimlerin kariyerine ilişkin nesnel güvenceler

⁵ Bu karar, **Sözleşme**'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar altında kesinleşecektir.

Yürütme veya yasama tarafından yapılan atamalar veya görevden almalar

Filippini/San Marino

26 Ağustos 2003 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Hakareten yargılanan başvurucu para cezasına çarptırılmıştır. San Marino hâkimlerinin Parlamento tarafından atanmasının, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından görülemeyeceği anlamına geldiğini iddia etmiştir.

Mahkeme, hâkimlerin atanması sürecinde rol oynayabilecek siyasi yakınlıkların, tek başına hâkimlerin bağımsızlık ve tarafsızlıklarına ilişkin meşru şüphelere yol açamayacağını tespit ederek, başvurunun şikâyetini açıkça temelden yoksun olduğu gerekçesiyle **kabul edilemez** bulmuştur. Mahkeme özellikle, hâkimlerin atanması sonrasında, statülerinden herhangi bir baskıya maruz kalmadıkları, Parlamentodan talimat almadıkları ve tam bağımsız hareket ettikleri anlaşılıyorsa, Parlamento tarafından seçilmelerinin bağımsızlıklarını etkilemediğini kaydetmiştir. Söz konusu San Marino yasası, bu anlamda hâkimlerin statüsünü tanımlamıştır ve hâkimlerin Parlamento tarafından atanmış olması, Parlamantonun yargı yetkileri bağlamında hâkimlere talimat verdiği sonucuna varılmasına gerekçe olamaz. Mevcut davada, konuyla ilgilenen hâkimlerin yasal statülerine uygun davranmadıklarından şüphe duymak için nesnel bir neden bulunmamaktadır. Son olarak, başvurucu, ilgili hâkimlerin talimatlara göre hareket ettiğini veya ön yargılı davrandığını iddia etmemiştir.

Clarke/Birleşik Krallık

25 Ağustos 2005 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Bu dava, Birleşik Krallık'taki Adalet Bakanlığı makamına (Lord Chancellor's Department) karşı yürütülen davalarda, bölge hâkimlerinin bağımsız ve tarafsız olmadığı iddiasıyla ilgilidir. Başvurucunun yerel bir idare ve bir sigorta şirketi aleyhine açtığı davada aleyhine karar verilmiş ve masraflar başvurucuya yüklenmiştir. Başvurucu ilamlı borcu ödememiş ve iflasına karar verilmiştir. Daha sonra, asıl davasında mahkemelerin kendisine verdiği ve kendisini yanlış yönlendirdiğini iddia ettiği bir formla ilgili olarak, Adalet Bakanlığı aleyhine dava açmıştır.

Mahkeme, başvurunun şikâyetini açıkça temelden yoksun olduğu gerekçesiyle **kabul edilemez** bulmuştur. Mahkeme özellikle, sorulması gereken asıl sorunun; başvurunun birinci ve ikinci derece mahkemesinde davasını karara bağlayan bölge hâkimlerinin, Adalet Bakanı tarafından atandıkları için bağımsız ve tarafsız olup olmadıkları sorusu olduğunu ifade etmiştir. Mevcut davada Mahkeme, bu iki hâkimin atanma şeklinin Sözleşme'nin gereklerine uygun olduğunu kabul etmiştir. Ayrıca, hâkimler ve Adalet Bakanlığı arasında hiyerarşik veya teşkilatsal bir bağlantı bulunmadığından, bu hâkimlerin davaları belirli bir şekilde karara bağlamaları için herhangi bir dış baskı riski ortaya çıkması veya bundan endişe edilmesi için bir neden bulunmamaktaydı. Ayrıca, nesnel tarafsızlık testi ile ilgili olarak, davada her iki hâkimin de kişisel taraflılık veya ön yargı ile hareket ettiği yönünde bir iddia bulunmamaktaydı. Son olarak, nesnel bir bağımsızlık eksikliği bulunduğu izlenimi edinilmesine yol açabilecek herhangi bir unsurun bulunup bulunmadığı konusunda, Adalet Bakanı'nın bölge hâkimlerini görevden alma yetkisi olmasına rağmen bu tür bir görevden almanın yargı denetimine tabi olması durumu söz konusuydu. Ayrıca, görevden alma yetkisinin tarafsızlığı etkilediği hiçbir dava olmamıştır ve fiilen, bölge hâkimlerinin görevden alınmasına ilişkin bir durumla uygulamada hiç karşılaşmamıştır. Dolayısıyla, nesnel bir gözlemcinin, mevcut davanın koşullarında bir hâkimin görevden alınabilirliği konusunda herhangi bir endişe duymasına gerek bulunmamaktaydı.

Sacilor-Lormines/Fransa

9 Kasım 2006

Bu dava, başvurucu şirket ile Ekonomi, Maliye ve Sanayi Bakanlığı arasındaki bir uyuşmazlığı karara bağlayan *Conseil d'État* (Fransız Danıştay) mahkeme heyetinde, daha sonradan bu Bakanlığa Genel Sekreter olarak atanmış bir üyenin bulunması nedeniyle *Conseil d'État*'daki yargılamanın adil olmamasına ilişkindir.

Mahkeme, başvurucu şirketin söz konusu kararı veren *Conseil d'État* yapısına ilişkin şüphelerinin nesnel olarak sağlam temellere dayanması nedeniyle, bağımsız ve tarafsız

bir mahkemeye çıkma hakkı bakımından Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, söz konusu dava sırasında ve hatta bu davadan bir süre önce, davaya bakan heyetin üyelerinden birine bizzat (çok sayıda önemli uyuşmazlıkta başvuru şirketle karşı karşıya gelen) bu bakanlıkta üst düzey bir görevin teklif edilmesi nedeniyle, ihtilaf konusu atamanın *Conseil d'État*'nin tarafsızlığı konusunda şüphe yaratabilecek nitelikte olduğu kanaatindedir.

Diğerlerinin yanı sıra, ayrıca bkz.: **Brudnicka ve Diğerleri/Polonya**, 3 Mart 2005 tarihli karar; **Majorana/İtalya**, 26 Mayıs 2005 tarihli karar; **Flux/Moldova (6)**, 29 Temmuz 2008 tarihli karar; **Zolotas/Yunanistan (2)**, 29 Ocak 2013 tarihli karar.

Derdest başvurular

[Grzęda/Polonya \(43572/18\)](#)

Temmuz 2019’da Polonya Hükûmetine bildirilen başvuru - Şubat 2021’de Büyük Daire lehine yargı yetkisinden feragat

Bu dava, Polonya’da Ulusal Yargı Konseyine (“NCJ”) seçilen bir Yüksek İdare Mahkemesi Hâkimi olan başvurucunun, görevinin dört yıllık görev süresinin bitiminden önce sona ermesiyle sonuçlanan yargı reformuyla ilgilidir. Özellikle, başvurucunun görüşüne göre, 2017 tarihli NCJ Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, yasama ve yürütme organları tarafından gerçekleştirilen ve NCJ’nin, yargının bağımsızlığını baltalamayı amaçladığını iddia ettiği yargı reformuna yönelik eleştirisine tepki olarak ortaya çıkmıştır. Başvurucu ayrıca, görevinin süresinden önce sona ermesine itiraz edebilmesi için adli veya başka bir prosedür bulunmadığından şikâyet etmektedir.

9 Temmuz 2020’de Mahkeme, Polonya Hükûmetine [başvuruyu bildirmiş](#) ve taraflara Sözleşme’nin 6 § 1 (adil yargılanma hakkı) ve 13. maddesi (etkili başvuru hakkı) kapsamında sorular yönelmiştir.

Şubat 2021’de, davanın açıldığı Mahkeme Dairesi, [Büyük Daire lehine yargı yetkisinden feragat etmiştir.](#)

19 Mayıs 2021’de, Büyük Daire, davaya ilişkin bir [duruşma](#) yapmıştır.

[Broda/Polonya \(26691/18\) ve Bojara/Polonya \(27367/18\)](#)

2 Eylül 2019 tarihinde Polonya Hükûmetine bildirilen başvurular

Bu dava, Kielce Bölge Mahkemesi başkan yardımcısı olarak atanan iki hâkim olan başvurucuların 6 yıllık görev sürelerinin erken sona ermesine yol açan, Polonya yargı sisteminde yapılan değişikliklerle ilgilidir. Her iki başvurucu da keyfi ve hukuka aykırı olarak işten çıkarılmalarına itiraz edebilecekleri bir yargı yolu olmaksızın görevlerinden uzaklaştırıldıklarından şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, başvuruları Polonya Hükûmetine bildirmiş ve taraflara Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi (adil yargılanma hakkı) kapsamında sorular yönelmiştir.

[Żurek/Polonya \(39650/18\)](#)

14 Mayıs 2020 tarihinde Polonya Hükûmetine bildirilen başvuru

Bu dava, bir hâkimin, Polonya’da mahkemelerin ve hâkimlerin bağımsızlığını koruyan anayasal organ olan Ulusal Yargı Konseyi (“NCJ”) üyeliği görevinin zamanından önce sona ermesi, bu organın sözcüsü olarak görevden alınması ve susturulmasına yönelik olarak yürütüldüğü iddia edilen kampanya ile ilgilidir. Başvurucu özellikle, mahkemeye başvurmasının engellendiğini ve görevinin süresinden önce sona ermesine itiraz etmek için adli veya başka bir prosedür bulunmadığını iddia etmektedir.

Mahkeme, Polonya Hükûmetine başvuruyu bildirmiş ve Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi (adil yargılanma hakkı), 13. maddesi (etkili başvuru hakkı) ve 10. maddesi (ifade özgürlüğü) kapsamında taraflara sorular yönelmiştir.

[Sobczyńska ve Diğerleri/Polonya \(62765/14, 62769/14, 62772/14 ve 11708/18\)](#)

14 Mayıs 2020 tarihinde Polonya Hükûmetine bildirilen başvurular

Bu dava, Polonya Cumhurbaşkanı’nın, başvurucuları Polonya’daki çeşitli mahkemelerdeki boş yargı pozisyonlarına atamayı reddetmesiyle ilgilidir. Başvurucular, ilgili tarihte yürürlükte olan yasal şartları karşıladıklarını ileri sürmektedirler ve idare mahkemelerinin ve Anayasa Mahkemesinin itirazları incelemeyi ve bu alandaki yetkilerini kullanmayı reddetmesinden şikâyetçidirler.

Mahkeme, başvuruları Polonya Hükûmetine bildirmiş ve Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi (adil yargılanma hakkı), 8. maddesi (özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı) ve 13. maddesi (etkili başvuru hakkı) kapsamında taraflara sorular yönelmiştir.

[Reczkowicz ve Diğerleri/Polonya \(43447/19, 49868/19 ve 57511/19\)](#)

5 Haziran 2020 tarihinde Polonya Hükûmetine bildirilen başvurular

Bir avukat ve iki hâkimden oluşan başvurucular, kendileriyle ilgili davaları karara bağlayan Polonya Yüksek Mahkemesinin, 2017 yılında yargıda yapılan değişikliklerin ardından kanuna aykırı olarak kurulduğunu ileri sürmektedirler. Özellikle, şu anda Yüksek

Mahkemeyi oluşturan iki dairenin, Polonya’da mahkemelerin ve hâkimlerin bağımsızlığını koruyan anayasal organ olan ve yargı üyelerinin artık hâkimler tarafından değil de *Sejm* (Parlamentonun alt meclisi) tarafından seçilmesini öngören yeni mevzuatın yürürlüğe girmesinden bu yana tartışma konusu olan Ulusal Yargı Konseyinin (“NCJ”) tavsiyeleri üzerine kurulduğundan şikâyet etmektedirler.

Mahkeme, başvuruları Polonya Hükûmetine bildirmiş ve taraflara Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi (adil yargılanma hakkı) kapsamında sorular yöneltmiştir.

Advance Pharma Sp. z o.o./Polonya (1469/20)

8 Aralık 2020 tarihinde Polonya Hükûmetine bildirilen başvuru

Bu başvuru, bir ilaç firmasının, kendisiyle ilgili bir davayı karara bağlayan Polonya Yüksek Mahkemesi Hukuk Dairesinin, 2017 yılında yargıda yapılan değişikliklerin ardından hukuka aykırı olarak kurulduğuna ilişkin şikâyeti ile ilgilidir. Başvurucu özellikle, Polonya’da mahkemelerin ve hâkimlerin bağımsızlığını koruyan anayasal organ olan ve yargı üyelerinin artık hâkimler tarafından değil de *Sejm* (Parlamentonun alt meclisi) tarafından seçilmesini öngören yeni mevzuatın yürürlüğe girmesinden bu yana tartışma konusu olan Ulusal Yargı Konseyi (“NCJ”) tarafından tavsiye edilen hâkimlerden oluşması nedeniyle, Hukuk Dairesinin “kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme” olmadığını iddia etmektedir.

Mahkeme, başvuruyu Polonya Hükûmetine bildirmiş ve taraflara Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi (adil yargılanma hakkı) kapsamında sorular yöneltmiştir.

Brodowiak ve Dżus/Polonya (28122/20 ve 48599/20), Biliński/Polonya (13278/20), Pionka/Polonya (26004/20) ve Juszczyzyn/Polonya (35599/20)

30 Nisan 2021 tarihinde Polonya Hükûmetine bildirilen başvuru

Bu başvurular, Polonya’daki yargı sistemi reformunun çeşitli yönleriyle ilgilidir.

Mahkeme, başvuruları Polonya Hükûmetine bildirmiş ve taraflara özellikle Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi (adil yargılanma hakkı) kapsamında sorular yöneltmiştir.

Hâkimlerin karar verirken özgür olması

Pabla Kv/Finlandiya

22 Haziran 2004

Bir restoran işletmecisi olan başvuru şirketi, plana göre tamamlanmayan tadilat işlerinin masraflarını karşılamak için kira artışı ödedikten sonra restoran binasının sahibine karşı hukuk davası açmıştır. Hâkimlerden birinin Finlandiya Parlamentosu Üyesi olması nedeniyle, açtığı hukuk davasında görev yapan istinaf mahkemesinin bağımsız veya tarafsız olmadığından şikâyet etmiştir.

Mahkeme, başvuru aynı zamanda Parlamento Milletvekili olan bir uzman üyenin görev yapması nedeniyle Temyiz Mahkemesinin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin endişesinin nesnel olarak haklı görülemeyeceği tespitinde bulunarak, Sözleşme’nin **6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, Parlamento Üyesi olan hâkimin başvuru davasında İstinaf Mahkemesinde görev yaptığı sırada başvurucuya karşı fiilen veya öznel olarak ön yargılı olduğuna dair hiçbir belirti bulunmadığını kaydetmiştir. Mahkeme ayrıca, başvuru istinaf başvurusunda bulunduğu sırada sadece yasama organının üyesi olduğu gerçeğinin, İstinaf Mahkemesinin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda şüphe uyandırmak için yeterli olduğuna da ikna olmamıştır. Başvuru kuvvetler ayrılığı teorisini esas alsa da, bu ilke, kuramsal olarak belirleyici bir unsur olmamıştır.

Thiam/Fransa

18 Ekim 2018

Bu dava, başvuru aleyhine açılan ve dava sürecinde Fransa Cumhuriyeti’nin eski bir Cumhurbaşkanı’nın davaya müdahil olmak için başvurduğu bir ceza davasıyla ilgilidir. Başvuru özellikle, Cumhurbaşkanı’nın müdahil olarak davaya katılmasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

Mahkeme, Fransa Cumhuriyeti’nin eski bir Cumhurbaşkanı’nın müdahil olarak başvuru aleyhindeki ceza davasına katılmasının, tarafların haklarıyla ve yargılamanın yürütülmesiyle ilgili bir dengesizlik yaratmadığı tespitinde bulunarak, başvuru

davasında Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, hâkimlerin kariyer gelişiminde kurumsal bir rol oynamış olan kamusal bir şahsiyetin davaya katılımının, hâkimlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda meşru bir şüphe oluşturabileceğini kaydetmiştir. Ancak hâkimlerin atanma şeklini, hukuki statülerini ve davanın özel koşullarını inceledikten sonra, başvuru davasını karara bağlayan hâkimlerin bağımsız olmadıkları sonucuna varmak için hiçbir neden görmemiştir.

Yargı görevi güvencesi

Luka/Romanya

21 Temmuz 2009

Yukarıdaki "Bağımsızlık ve adil yargılanma hakkı" başlığına bakınız.

İbrahim Gürkan/Türkiye

3 Temmuz 2012

Başvurucu, askerlik hizmeti sırasında askerî ceza mahkemesi tarafından kasten emre itaatsizlikten mahkûm edilmiştir. Yargılamayı yapan mahkeme hukuki geçmişi olmayan bir subay ve iki askerî hâkimden oluştuğu için davasının bağımsız bir mahkemede görülmediğini iddia etmiştir.

Mahkeme, başvuru davasını mahkûm eden askerî ceza mahkemesinin bağımsız ve tarafsız olarak değerlendirilemeyeceği tespitinde bulunarak, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, meslektan olmayan hâkimlerin bu şekilde katılımının Sözleşme'nin 6. maddesine aykırı olmadığını özellikle kaydederek, subayın hukuki niteliklere sahip olmamasının, bağımsızlığını veya tarafsızlığını engellemediğini değerlendirmiştir. Bununla birlikte, bu kişi, askerî hizmetini yapmakta olan ve askerî disiplin kurallarına tabi olan bir muvazzaf bir subaydı. Ayrıca, hiyerarşik olarak üst konumunda bulunan kişiler tarafından mahkeme heyetine atanmıştı ve diğer iki askerî hâkimle aynı anayasal güvenceye sahip değildi.

Baka/Macaristan

23 Haziran 2016 (Büyük Daire)

Bu dava, Macaristan Yüksek Mahkemesi Başkanı olan başvuru davasının, yasal reformları eleştirmesinin ardından görevine süresinden önce son verilmesine ve bu karara bir mahkeme nezdinde itiraz edememesine ilişkindir. Yüksek Mahkemenin yerini almak üzere Macaristan'ın en yüksek mahkemesi olan *Kúria*'nın kurulmasını öngören Temel Kanun'un (yeni Anayasa) yürürlüğe girmesiyle, altı yıllık görev süresi, normal süresinin dolmasına üç buçuk yıl kala sona erdirilmiştir.

Mahkeme, Macaristan'ın başvuru davasının mahkemeye erişim hakkına temelden zarar verdiğini tespit ederek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, başvuru davasının görevine süresinden önce son verilmesinin, olağan bir mahkeme veya yargı yetkisini kullanan başka bir organ tarafından incelenmediğini ve incelemeye açık olmadığını kaydetmiştir. Mahkeme, bu yargı denetimi eksikliğinin mevzuattan kaynaklandığı ve bu mevzuatın hukukun üstünlüğü gereklilikleriyle uygunluğunun şüpheli olduğu kanaatindedir. Mahkeme ayrıca, hâkimlik görevinin sona ermesini etkileyen her karara yürütme ve yasama erklerinden bağımsız bir makam tarafından müdahale edilmesi de dâhil olmak üzere, uluslararası mahkemelerin içtihatlarının ve diğer uluslararası kuruluşların uygulamalarının yanı sıra uluslararası ve Avrupa Konseyi belgelerinin, hâkimlerin görevden alınması veya görevine son verilmesiyle ilgili davalarda usuli adalete atfettikleri önemi vurgulamıştır.

Diğerlerinin yanı sıra, ayrıca bkz.: **Sacilor-Lormines/Fransa**, 9 Kasım 2006 tarihli karar; **Oleksandr Volkov/Ukrayna**, 9 Ocak 2013 tarihli karar; **Denisov/Ukrayna**, 25 Eylül 2018 tarihli Büyük Daire kararı; **Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portekiz**, 6 Kasım 2018 tarihli Büyük Daire kararı.

Kötü niyet veya ağır ihmal durumları dışında hâkimlerin hukuki veya cezai sorumluluğunun olmaması

Sergay Zubarev/Rusya

5 Şubat 2015

Bu dava, bir avukat olan başvurucunun bir hâkime karşı açmak istediği hakaret davasının, yargı bağımsızlığı gerekçesiyle ulusal mahkemeler tarafından reddedilmesiyle ilgilidir. Söz konusu hâkim, özellikle başvurucunun yasal temsilcilerden biri olduğu bir dizi hukuk davasında geçerli bir neden olmaksızın gecikmelere sebebiyet verdiğini iddia ederek, Barodan, başvurucunun hukuk davasındaki davranışları nedeniyle disiplin soruşturması başlatmasını talep etmişti. Mahkemeler, akabinde, hukuk davasında mahkeme başkanı olan hâkimin mesleki sıfatıyla yargısal sorumluluktan muaf olması nedeniyle başvurucunun talebini reddetmiştir.

Mahkeme, ulusal makamların, hukuk davasının yürütülmesindeki düzenleyici sorumluluklarını yerine getirirken, başvurucunun mahkemeye erişimini sınırlama konusunda takdir paylarını aşmadıkları ve adaletin uygulanması sırasında yargı bağımsızlığı ile kamu yararı temelinde takip edilen meşru amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisinin var olduğunun söylenebileceği tespitine bulunarak, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, yargı bağımsızlığının, Sözleşme'ye Taraf olan birçok Devlette bir şekilde var olan yasal bir uygulama olduğunu kaydetmiştir. Bu uygulama, kamu yararını gözetmek üzere hâkimlerin görevlerini bağımsız bir şekilde ve sonuçlardan korkmaksızın yerine getirme özgürlüğüne sahip olmaları ve davacıların kişisel sorumluluk davalarına başvurmaksızın şikâyetlerini istinaf mahkemesine götürerek kendilerini yargı hatalarından koruyabilmeleri için yürürlüğe konulmuştu. Buna göre Mahkeme, mevcut dava için, bir hukuk davasında hâkime mahkeme başkanı olarak mesleki sıfatıyla gerçekleştirdiği işlemlerden doğan sorumluluğa ilişkin tanınan muafiyetin, adaletin tesis edilmesiyle bağlantılı menfaatlerin gözetilmesi meşru amacına sahip olduğu şeklinde değerlendirilebileceğini kabul etmiştir.

Görünüşler doktrini

Bağımsızlık izlenimi

Findlay/Birlesik Krallık

25 Şubat 1997

Orduda görev yapan başvurucu, kendisini iki yıl hapse mahkûm eden, rütbesini muhafız rütbesine indiren ve ordudan ihraç eden sıkıyönetim mahkemesinin, diğer hususların yanı sıra, mahkemeye atanan tüm subayların aynı zamanda kovuşturma makamı görevini de üstlenen ve meslekten olmayan subaya doğrudan bağlı olması nedeniyle, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığı konusunda şikâyetinde bulunmuştur.

Mahkeme özellikle askerî mahkemenin teşkilatında meslekten olmayan subayın oynadığı merkezi rol nedeniyle, başvurunun davasına bakan mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusundaki şüphelerin nesnel olarak haklı olduğu tespitinde bulunarak, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, meslekten olmayan subayın, diğerlerinin yanı sıra, yöneltilecek suçlamalara karar vermesi, askerî mahkeme heyeti üyeleri ile kovuşturma ve savunma makamı görevlerini üstlenecek subayları ataması ve tanıkların duruşmaya katılımını sağlaması bakımından, başvurucuya yönelik kovuşturma sürecinde merkezi bir rol oynadığını ve kovuşturma makamlarıyla yakından bağlantılı olduğunu kaydetmiştir. Bu nedenle, askerî mahkeme üyelerinin bu subaydan yeterince bağımsız olup olmadığı ve mahkeme teşkilatının yeterli bir tarafsızlık güvencesi sağlayıp sağlamadığı sorusu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Mahkeme, askerî mahkemenin tüm üyelerinin, aynı zamanda kararı onayan makam olarak verilen cezayı değiştirme yetkisine sahip olan bu subaya göre ast konumundaki askerî personel olduğunu kaydetmiştir.

Incal/Türkiye

9 Haziran 1998

Kin ve düşmanlığa tahrik edici bir broşürün hazırlanmasında görev almaktan mahkûm edilen başvurucu, özellikle Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde adil yargılanmadığını ve bu mahkemenin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olarak kabul edilemeyeceğini ileri sürmüştür.

Mahkeme, başvurunun, Devlet Güvenlik Mahkemesi hâkimlerinden birinin askerî hâkim olması nedeniyle davası ile hiçbir ilgisi olmayan konulardan haksız biçimde etkilenebileceğinden meşru olarak endişe duyabileceği ve bu nedenle Devlet Güvenlik Mahkemesinin bağımsızlığı ve tarafsızlığından şüphe duyması için meşru bir nedeni olduğu tespitinde bulunarak, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, başvurucu sivil olmasına rağmen, Devlet Güvenlik Mahkemesinin kısmen ordu mensubu subaylardan oluşması nedeniyle, bu mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda bazı şüphelerin olabileceğini kaydetmiştir. Mahkeme, bir sivil olan başvurunun, üyeleri kısmen de olsa silahlı kuvvetler mensuplarından oluşan bir mahkeme önüne çıkmak durumunda kaldığı hususuna büyük önem vermiştir. Ayrıca, bu bakımdan, görünüşlerin dahi belirli bir önem taşıyabileceğine dikkat çekmiştir. Burada söz konusu olan, demokratik bir toplumda mahkemelerin kamuoyunda ve bununda ötesinde, ceza davaları söz konusu olduğunda, sanıklarda uyandırması gereken güvendi. Belirli bir mahkemenin bağımsız veya tarafsız olmadığından endişe duymak için meşru bir neden bulunup bulunmadığına karar verirken, sanığın bakış açısı önemli, ancak belirleyici değildir. Belirleyici olan, şüphelerinin nesnel olarak haklı bulunup bulunamayacağıdır.

Ayrıca bkz.: **Oleksandr Volkov/Ukrayna**, 9 Ocak 2013 tarihli karar.

Aynı davada eş zamanlı yargı işlevleri

Ettl ve Diğerleri/Avusturya

23 Nisan 1987

Başvurucuları, arazileri toplulaştırma işlemlerine konu olan çiftçilerdi. Başvuruculara göre, ilgili davaların açıldığı, her biri üç hâkim ve beş devlet memurundan oluşan tarım makamları, bağımsız ve tarafsız mahkemeler değillerdi.

Mahkeme, başvurucuların arazilerini etkileyen bir dizi toplulaştırma kararına karşı başvurdukları İl ve Yüksek Toprak Reformu Kurullarının bağımsız ve tarafsız mahkemeler olduğunu tespit ederek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, hâkim üyelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile ilgili bir durumun söz konusu olmadığını kaydetmiştir. Anayasa ve ilgili mevzuat devlet memurlarının bağımsızlıklarıyla ilgili hükümler içerdiğinden ve kamu makamlarınca yargı görevleriyle ilgili olarak devlet memurlarına herhangi bir talimat vermesini yasakladığından, devlet memurlarının varlığı, tek başına Sözleşme'nin 6 § 1 maddesine aykırı değildir. Ayrıca başvurucular, davalarına bakan memurların, ihtilaf konusu meselelerle ilgili olarak herhangi bir talimat aldıkları iddiasında bulunmamışlardır. Kurullar sadece yürütmeden değil, davanın taraflarından, yani ilgili arazi sahiplerinden de bağımsızdı. Bu durum göz önüne alındığında, bağlı oldukları Eyalet veya Federal kamu hizmet birimi içindeki aynı dairelerde çalışan memurlar arasında başka bağlamlarda var olan hiyerarşik ilişkilerin de hiçbir önemi yoktu. Ziraat, ormancılık ve tarım alanlarındaki deneyimlerinden dolayı göreve başlayan memurların üyelikleri de kurulların bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda şüphe uyandıramamaktaydı. Bunlar kendi alanlarında uzman kişilerdi ve çok karmaşık konuları beraberinde getiren arazi toplulaştırması ile ilgili davalarda bu tarz uzmanlara ihtiyaç duyulmuştur.

McGonnell/Birleşik Krallık

8 Şubat 2000

Bir çiftlik ambalajlama tesisinin kullanımına ilişkin olan davada, başvuru, Guernsey Kraliyet Mahkemesinde hâkimlik görevini yürüten kişinin, aynı zamanda Britanya Monarşisi'nin Guernsey'deki temsilcisi (*Bailiff of Guernsey*) sıfatıyla yasama ve yürütme işlevlerine sahip olması nedeniyle, Guernsey Kraliyet Mahkemesinin bağımsız ve tarafsız olmadığından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, mevcut davada Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle *Bailiff* tarafında fiilen bir ön yargının söz konusu olmadığını tespit etmiştir; davada, *Bailiff*'in gerekli bağımsızlık görünüşüne veya gerekli nesnel tarafsızlığa sahip olup olmadığı sorusu ön plana çıkmıştır. Mahkeme, bu soruya yanıt bulmak üzere davada bir test uygulamış ve *Bailiff*'in, ilgili Kalkınma Planının kabul edildiği tarihte Guernsey'in idari ve yasama organına (*States of Deliberation*) başkanlık etmesi nedeniyle, davaya ilk aşamadan itibaren şahsen ve doğrudan müdahil olduğunu kaydetmiştir. İlgili tarihte, başvurunun planlama ile ilgili istinaf başvurusunu karara bağlayan Kraliyet Mahkemesi Başkanı olarak görev yapmaktaydı. Mahkeme, tüm bu görevlerin, *Bailiff*'in Kraliyet Mahkemesindeki görevi sırasındaki tarafsızlığı konusunda şüphelere yol açtığını tespit etmiştir.

Morel/Fransa

6 Haziran 2000

Bu dava, başvurunun sahip olduğu şirketler için ilk etapta mahkeme kararıyla yeniden yapılandırma işlemlerini ve daha sonra tasfiye işlemlerini yürüten hâkimin rolü ile ilgilidir. Başvuru özellikle, ticaret mahkemesinde tasfiye işlemlerini yürüten hâkimin hem şirket yeniden yapılandırma aşamasında gözlem altındayken müdahalede bulunduğu hem de akabinde tasfiye işlemlerine bakan mahkemeye başkanlık ettiği gerekçesiyle tarafsız olmadığını iddia etmiştir.

Mahkeme, başvurunun endişelerinin nesnel olarak haklı olmadığını tespit ederek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, bir hâkimin yargılama öncesi süreçte kararlar vermiş olmasının, tek başına tarafsızlığına ilişkin endişeleri haklı çıkaran bir unsur olarak görülemeyeceğini kaydetmiştir. Önemli olan, yargılama öncesi süreçte hâkimin aldığı tedbirlerin kapsamı ve niteliğiydi. Aynı şekilde, hâkimin dava dosyası hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olması, esasa ilişkin karar alınırken hâkimin tarafsız görülmesine engel olacak herhangi bir ön yargıya yol açmamıştır. Mevcut bilgilerin ön analizi de, nihai analizin ön yargılı olarak gerçekleştiği anlamına gelmemekteydi. Önemli olan bu analizin karar aşamasında yapılmış olması ve duruşmada sunulan delillere ve alınan beyanlara dayalı olmasıydı. Başvurunun davasında, Mahkeme, tasfiye işlemlerini yürüten hâkimin gözlem süresi boyunca (şirketlerin gündelik yönetimini gerçekleştirmeyi amaçlayan) görevlerinin niteliği ve

kapsamının, gözlem süresinin sonunda şirketlerin ticari faaliyetlerine devam etmesine yönelik başvuru planının ve duruşmada sunulan mali teminatların uygulanabilirliğine ilişkin olarak Ticaret Mahkemesinin karara bağladığı – ayrı – konu hakkında herhangi bir ön yargıya yol açtığına inanmak için herhangi bir nesnel gerekçe tespit etmemiştir.

Wettstein/İsviçre

21 Aralık 2000

Başvurucu, taraf olduğu idari davalarda iki hâkimin (yarı zamanlı hâkim olarak görev yapan avukatlar) tarafsız olmamasından şikâyetçi olmuştur. Hâkimler ayrı davalarda doğrudan avukat olarak ya da ofisteki ortakları aracılığıyla başvurucuya karşı işlem yürütmüşlerdir.

Mahkeme, tarafsız bir mahkeme gerekliliğine ilişkin olarak Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, başvurunun davası ile iki avukatın yasal temsilci olarak hareket ettikleri ayrı davalar arasında maddi bir bağlantı olmamasına rağmen, başvurunun davasının açıldığı tarihte diğer ayrı davaların Federal Mahkemede hâlen derdest olması ve İdare Mahkemesinin kararından yalnızca iki ay önce nihai karara bağlanmış olması nedeniyle, bu davalar arasında zaman bakımından bir örtüşme bulunduğunu tespit etmiştir. Bu nedenle başvuru, söz konusu hâkimin kendisini karşı taraf olarak görmeye devam edeceğinden endişe duyabilirdi ve bu durum, hâkimin davayı gereken tarafsızlıkla ele almayacağına dair meşru endişelerini artırmış olabilirdi. Çok önemli olmamakla birlikte, başka bir meslektaşın daha sonraki davalarda başvurunun rakibini temsil etmiş olması, bu endişeleri doğrulayan bir etmen olarak görülebilirdi.

Diğerlerinin yanı sıra, ayrıca bkz.: **Pabla Kv/Finlandiya**, 22 Haziran 2004 tarihli karar; **Mežnarić/Hırvatistan**, 15 Temmuz 2005 tarihli karar; **Švarc ve Kavnik/Slovenya**, 8 Şubat 2007 tarihli karar.

Fazlı Aslaner/Türkiye

4 Mart 2014

Bu dava, Danıştay hâkimlerinin, hukuki konularla ilgili birbirini takip eden temyizler bağlamında idari davalarda birden fazla kez görev almış olmasıyla ilgilidir. Başvurucu, davasının görüldüğü ve karara bağlandığı Danıştay dairesinde görev yapan hâkimlerden bazılarının aynı zamanda Danıştay Genel Kurulunda da görev yaptıklarından şikâyetçi olmuştur. Bu hâkimlerin, davanın esası hakkında hâlihazırda görüş bildirmiş olmaları nedeniyle tarafsız olamayacaklarını ileri sürmüştür.

Mahkeme, mevcut davadaki Genel Kurul teşkili dikkate alındığında, başvurunun Genel Kurulun tarafsızlığı ile ilgili endişelerinin nesnel olarak haklı görülebileceğini tespit ederek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, bazı hâkimlerin önceden belirli bir tutum almış olmalarının, İdari Dava Daireleri Kurulunun tarafsızlığının bozulduğunu değerlendirmek için tek başına yeterli olmadığı tespitinde bulunmuştur. Aynı şekilde Mahkeme, söz konusu üç hâkimin karar verecek kurulda oy hakkına sahip olarak yer almalarını ciddi hiçbir gerekçenin mutlak zorunlu hâle getirmemesi sebebiyle, nesnel tarafsızlık sorunu bakımından, ilgili hâkimlerin sayısının veya (nispeten düşük) oranının belirleyici olmadığı ve sayı ile ilgili niteliksel değerlendirmelerin davanın incelenmesi üzerinde bir etkisinin bulunmadığı kanaatinde olmuştur. Buna ek olarak, üç hâkimden biri, Danıştay başkan vekili sıfatıyla İdari Dava Daireleri Kuruluna başkanlık etmiş ve bu bağlamda müzakereler sırasında tartışmaları yönetmiş ve bu durum, tarafsızlık görünüşünü etkileyen ek bir koşul oluşturmuştur.

Diğerlerinin yanı sıra, ayrıca bkz.: **Toziczka/Polonya**, 24 Temmuz 2012 tarihli karar; **Kamenos/Kıbrıs**, 31 Ekim 2017 tarihli karar.

Bazı yüksek idare mahkemelerinin ikili işlevleri

Procola/Lüksemburg

28 Eylül 1995

Bir tarım derneği teşkilatı altında faaliyet gösteren bir süt işletmesi olan başvuru özellikle, başvurunun süt miktarlarını belirleyen bakanlık emirlerinin yargısal

denetimine yönelik başvurusunu karara bağlayan *Conseil d'État* Adli Komitesi üyelerinden bazılarının daha önce ihtilafli hükümlerin hukuka uygunluğu konusunda görüş bildirmiş olmaları gerekçesiyle, bu Komitenin bağımsız ve tarafsız olmadığından şikâyet etmiştir. Mahkeme, başvurusunun, Adli Komite üyelerinin daha önce verdikleri görüşün kendileri için bağlayıcı olduğunu hissetmesinden şüphe duymak için meşru gerekçeleri olduğunu ve bu şüphenin, haklılığı ne kadar hafif olursa olsun, söz konusu mahkemenin tarafsızlığını bozmak için yeterli olduğunu tespit ederek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, *Conseil d'État*'nin dört üyesinin aynı davada hem danışma hem de yargı görevlerini yerine getirdiğini kaydetmiştir. Lüksemburg *Conseil d'État* gibi bir kurum bağlamında, yalnızca belirli kişilerin aynı kararlarla ilgili olarak bu iki tür görevi art arda üstlenmiş olması, kurumun yapısal tarafsızlığı konusunda şüphe uyandırmış olması mümkündür.

Kress/Fransa

7 Haziran 2001 (Büyük Daire)

Bu dava, *Conseil d'État* müzakerelerinde Hükûmet Temsilcisinin (*commissaire du gouvernement*) hazır bulunmasıyla ilgilidir. Başvurucu, idare mahkemelerinde adil yargılanmadığını ileri sürmüştür. Hükûmet Temsilcisinin mahkeme heyetince kapalı celse olarak yapılan müzakereler sırasında hazır bulunduğu, başvurusunun temyiz talebinin reddedilmesini talep ettiğinden ve bu durumun mahkemenin tarafsızlığı konusunda şüphe uyandırdığından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Hükûmet Temsilcisinin kabul edilen tarafsızlığından bağımsız olarak ve oy verme hakkına sahip olmamasına rağmen, müzakerelere katılması sayesinde müzakere odasının gizliliği içerisinde taraflardan biri lehine olan görüşlerini desteklemek için ek bir fırsata sahip olabileceği tespitinde bulunarak, Hükûmet Temsilcisinin mahkeme heyeti müzakerelerine katılması nedeniyle Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, adaletin adil bir şekilde tesisi konusunda kamuoyu duyarlılığının arttığına bir kez daha dikkat çekmiş ve görünüme verilen öneme bir kez daha atıfta bulunmuştur. Dosyayı en son gören ve inceleyen kişi olarak Hükûmet Temsilcisinin müzakereler sırasında hâkimler tarafından sorulan soruları yanıtlayabileceği kabul edilmiştir. Bununla birlikte, mahkeme heyetine sunulan ve tamamen teknik nitelikte olan bu destek ile Hükûmet Temsilcisinin müzakerelerde hazır bulunarak sonuçları etkileyemeyeceğine dair kendisine bir güvence sağlanması gereken davacının yüksek menfaatleri arasında bir denge sağlanması gerekliydi. İlgili tarihte Fransa'daki sistem tarafından böyle bir güvence verilmemiştir.

Ayrıca bkz.: **Martinie/Fransa**, 12 Nisan 2006 tarihli Büyük Daire kararı.

Kleyn ve Diğerleri/Hollanda

6 Mayıs 2003 (Büyük Daire)

Yukarıdaki "Bağımsızlık kriterleri" > "Yasayla kurulmuş mahkeme" başlığına bakınız.

Sacilor-Lormines/Fransa

9 Kasım 2006

Yukarıdaki "Hukuki bağımsızlık" > "Hâkimlerin kariyerine ilişkin nesnel güvenceler" > "Yürütme veya yasama tarafından yapılan atamalar veya görevden almalar" başlığına bakınız.

UFC Que Choisir Côte d'Or/Fransa

30 Haziran 2009 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Bir yüksek hızlı demiryolu hattına ilişkin davalarda, başvuru dernek, özellikle *Conseil d'État*'nin bağımsız ve tarafsız olmadığını ileri sürmüştür. Özellikle, *Conseil d'État*'nin hem danışma hem de yargı yetkisine sahip olmasının yanı sıra "ikili görevlendirme" ilkesinden kaynaklanan, yüksek mahkemenin (yapısal) olarak tarafsız olmadığından şikâyetçi olmuştur. Bu durum, mahkeme üyelerinin daha önce görüş bildirdikleri idari işlemlerle ilgili incelemeleri de yapmasına sebep olmaktadır.

Mahkeme, başvurusunun davasını karara bağlayan dairenin bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin endişelerinin nesnel olarak haklı görülemeyeceğini tespit ederek, başvuru derneğin şikâyetlerini açıkça temelden yoksun olması nedeniyle **kabul edilemez**

bulmuştur. Mahkemenin görüşüne göre, konu, davanın şartlarında *Conseil d'État*'nın gerekli bağımsızlık görünüşüne veya gerekli nesnel tarafsızlığa sahip olup olmadığıyla ilgili olup, burada, bu soruların birlikte incelenmesi gerektiği anlaşıldığından, bağımsızlık ve nesnel tarafsızlık kavramları birbirleriyle yakından bağlantılıdır. Bu bağlamda Mahkeme, içtihadına ve özellikle *Conseil d'État*'nın organik olarak yürütmeye yakın olmasının bağımsızlık eksikliği olduğunu tespit etmek için yeterli olmadığını vurguladığı ve *Conseil d'État* üyelerinin atanmasına ve kariyer gelişimine ilişkin düzenlemelerin Madde 6 § 1'in gereklerine uygun olduğuna karar verdiği *Sacilor-Lormines/Fransa* kararına (yukarıya bakınız) atıfta bulunmuştur. Mahkeme ayrıca, ilk olarak, *Conseil d'État*'nın danışma yetkilerinin yargısal işlevleri ve bu işlevlerin beraberinde gelen bağımsızlık ve tarafsızlık gereklilikleri ile uyumlu olup olmadığı konusunda kuramsal olarak karar vermenin kendisine düşmeyeceğini ve ikinci olarak ise, kuvvetler ayrılığı ilkesinin "kuramsal olarak belirleyici olmadığını" vurgulamıştır. Mahkemenin görevi, ayrı her bir davada, yüksek mahkeme tarafından sunulan görüşün, "danışmanlık ve yargı işlevlerinin ardışık şekilde ifa edilmesi nedeniyle kararın "nesnel" tarafsızlığı konusunda şüpheye yol açarak", gözden geçirilmekte olan karara yönelik "bir tür ön yargı" oluşturup oluşturmadığını tespit etmektir. Bununla birlikte Mahkeme, mevcut davada, ikinci hususla ilgili olarak ve tarafların gözlemleri ışığında, söz konusu kararın iptali talebini görüşen heyetin hiçbir üyesinin daha önce bu metinle ilgili görüş bildiren kurulda yer almadığının tespit edildiğine karar vermiştir.

Cumhuriyet savcılarının adli veya idari rolü

Vasilescu/Romanya

22 Mayıs 1998

Bu dava, Komünist Romanya dönemindeki polis teşkilatı (*Militia*) tarafından hukuka aykırı olarak el konulan değerli eşyaların alıkonulmaya devam edilmesi ve başvuruçunun bu eşyaların iadesini talep etmek üzere yetkili ve bağımsız bir mahkemeye başvurma imkânının bulunmaması ile ilgilidir. Romanya Yüksek Adalet Divanı, başvuruçunun eski hâle getirme başvurusunun ceza soruşturması tedbirine itiraz etmekle aynı anlama gelmesi nedeniyle, bu işlemle ilgili yetkinin yalnızca Savcılığa ait olduğuna karar vermiştir.

Mahkeme, Sözleşme kriterlerine göre Savcılığın bağımsız bir mahkeme olarak değerlendirilemeyeceğini ve bu nedenle başvuruçunun mahkemeye erişiminin olmadığını tespit ederek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin** ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme özellikle, mevcut davada olduğu gibi, bir ilçe Savcısının adli nitelikte yetkiler kullandığı durumlarda bile, Başsavcılık makamının bir üyesi olarak görev yaptığını ve bu nedenle öncelikle Başsavcıya, bir üst kademedede ise Adalet Bakanı'na tabi olduğunu kaydetmiştir. Yalnızca tam yargı yetkisine sahip olan ve yürütmenin yanı sıra taraflardan da bağımsız olma gibi bir dizi koşulu yerine getiren bir kurumun Madde 6 § 1 anlamında "mahkeme" tanımını hak ettiğini yineleyerek, ne Savcılığın ne de Başsavcının bu gereklilikleri karşılamadığı sonucuna varmıştır.

Medvedyev ve Diğerleri/Fransa

29 Mart 2010 (Büyük Daire)

Bu davada, Kamboçya bandıralı bir kargo gemisinin mürettebatı olan başvuruçular, gemilerinin Fransız makamları tarafından uyuşturucu kaçakçılığı şüphesiyle durdurulmasının ardından açık denizde tutuklanmış ve gemileri Fransa'ya ulaştığında soruşturma hâkiminin karşısına çıkarılmışlardır. Hukuka aykırı bir şekilde özgürlüklerinden mahrum bırakıldıklarından ve bir hâkim veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış başka bir kamu görevlisinin karşısına çıkarılma süreçlerinin çok uzun sürdüğünden şikâyetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Başvuruçular açısından Sözleşme'nin **5 § 1 maddesinin (özgürlük ve güvenlik hakkı) ihlal edildiğine** **5 § 3 maddesinin** ve (derhâl bir hâkim veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış başka bir kamu görevlisinin karşısına çıkarılma hakkı) **ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, "yargı yetkilisinin", yürütmeden ve taraflardan bağımsızlığına ilişkin gerekli güvenceleri sağlaması gerektiğini ve bu güvencelerin, daha sonra kovuşturma makamı adına ceza davalarına katılmasına engel

teşkil ettiğini, kişiyi dinledikten ve tutuklama ve gözaltına almanın hukuka uygunluğunu ve gerekçesini inceledikten sonra salıverme emri verme yetkisine sahip olması gerektiğini kaydetmiştir.

Moulin/Fransa

23 Kasım 2010

Avukat olan başvuru, bir uyuşturucu kaçakçılığı vakasına ilişkin adli soruşturmaların gizliliğini ihlal ettiği şüphesiyle polis tarafından gözaltına alınmış ve tutuklanmıştır. Polis nezaretinde tutulduğu sürenin sonunda, savcı yardımcısının huzuruna çıkarılmış ve savcı yardımcısı, müteakip soruşturma hâkimlerine sevk edilmek üzere ceza evinde tutulmasına karar vermiştir. Soruşturma hâkimi tarafından yasal işlem başlatılmış ve başvuru, bir özgürlükler ve tutuklama hâkimi tarafından tutuklanmıştır. Başvuru, derhâl bir hâkim veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış başka bir kamu görevlisinin karşısına çıkarılmadığını iddia etmiştir.

Mahkeme, Başvuru açısından Sözleşme'nin **5 § 3 maddesinin** (derhâl bir hâkim veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış başka bir kamu görevlisinin karşısına çıkarılma hakkı) **ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, azledilemez savcı yardımcılarının bir hükümet yetkilisi olan Adalet Bakanı'nın ve dolayısıyla yürütmenin yetkisi altındaki kovuşturma makamlarının (*Ministère Public*) üyeleri olduğunu kaydetmiştir. Söz konusu tarihte Adalet Bakanı ile kovuşturma makamları arasındaki hiyerarşik ilişki Fransa'da bir tartışma konusuydu ve yerel makamları ilgilendiren bir konuyla ilgili tartışmalara yönelik bir tavır takınmak Mahkemenin görevi değildi. Mahkeme, kendi göreviyle ilgili olarak, Fransa'daki Cumhuriyet savcılarının statüleri nedeniyle, müstakil bir kavram olan "görevli" kavramının doğasında bulunan teminatlardan biri olan yürütmeden bağımsızlık gerekliliğini (tarafsızlıkta olduğu gibi) karşılamadığı görüşünde olmuştur. Ayrıca yasa, Devlet adına ceza kovuşturması yürütme görevini savcılık makamlarına vermektedir. Savcılık makamları, tüm ilk derece ve istinaf ceza mahkemelerinde bölünmez bir organ şeklinde temsil edilmekteydi. Bununla birlikte, yürütmeden ve taraflardan bağımsızlık için gerekli güvenceler, görevlinin, özellikle müteakip ceza yargılamalarında sanık aleyhine müdahil olmasına engel teşkil etmekteydi. Mevcut davada, savcı yardımcısının iki soruşturma hâkiminden farklı bir yargı bölgesinde görev yapmakta olmasının pek bir önemi bulunmamaktaydı; daha önceki bir davada, bir savcı yardımcısının özgürlükten yoksun bırakılma süresini uzattıktan sonra dava dosyasını farklı bir savcılık makamına devretmiş olması, Mahkeme tarafından bu bağlamda ikna edici bir argüman olarak değerlendirilmemiştir. Buna göre, kovuşturma makamının (*Ministère Public*) temsilcisi olan savcı yardımcısı, bu hüküm anlamında hâkim veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış başka bir kamu görevlisi olarak tanımlanabilmesi için gerekli bağımsızlık güvencelerini sunmamıştır.

Diğer Sözleşme haklarıyla ilişki

Tarafsızlık ilkesi

De Cubber/Belçika

26 Ekim 1984

Başvuru özellikle, aleyhindeki suçlamaları karara bağlayan ceza mahkemesinin, hâkimlerden birinin daha önce aynı davada soruşturma hâkimi olarak görev yapmış olması nedeniyle tarafsız bir mahkeme olmadığını iddia etmiştir.

Mahkeme, ceza mahkemesinin tarafsızlığının başvuru açısından şüpheye açık görülebileceğini tespit ederek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme, ön soruşturmayı yürüten yargı mensubunun tarafsızlığından şüphe etmek için bir nedeni olmamasına rağmen, bu yargı mensubunun mahkeme heyetinde bulunmasının başvurucuda bazı meşru şüpheler doğurmak için zemin oluşturduğunu kabul etmiştir. Mevcut davada Mahkeme, Sözleşme anlamında adil yargılanma hakkının demokratik bir toplumda sahip olduğu önemli yeri göz önüne alarak, özellikle mahkemelerin tarafsızlığı temel ilkesinin gözetilmesi bakımından, Madde 6 § 1'in kısıtlayıcı bir şekilde yorumlanmasının, hükmün konusu ve amacına uygun olmayacağını

hatırlatmıştır.

Ramos Nunes de Carvalho e Sà/Portekiz

6 Kasım 2018 (Büyük Daire)

Bu dava, bir hâkim aleyhine açılan ve Yüksek Yargı Kurulu (Conselho Superior da Magistratura - "CSM") tarafından disiplin cezaları verilmesiyle sonuçlanan disiplin işlemleri ve temyiz başvurusu üzerine Yüksek Mahkeme tarafından yürütülen inceleme ile ilgilidir. Başvurucu, özellikle, Yüksek Mahkeme Adli Dairesinin bağımsızlığı ve tarafsızlığından şüphe etmek için nesnel nedenler bulunduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, diğerlerinin yanı sıra, CSM Başkanı'nın aynı zamanda Yüksek Mahkeme Başkanı olduğunu ve bu sıfatla, disiplin davalarında CSM'nin kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyen *özel amaçlı* dairenin üyelerini her yıl atadığını ileri sürmüştür. Başvurucunun görüşüne göre, bu şartlar altında, *özel amaçlı* daire CSM'den bağımsız değildi ve kamu tarafından bağımsız olarak görülemezdi.

Mahkeme, Yüksek Mahkeme Adli Dairesinin bağımsızlığı ve tarafsızlığı olmadığı iddiasıyla ilgili şikâyete ilişkin olarak Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, Yüksek Mahkeme Başkanı'nın iki görevi aynı anda yürütmesinin, başvuru tarafından CSM kararlarına karşı yapılan itirazlara ilişkin karar verirken, söz konusu mahkemenin bağımsızlığı ve nesnel tarafsızlığı konusunda şüphe uyandıracak bir şekilde gerçekleşmediğini değerlendirmiştir. Ayrıca, davanın tüm özel koşullarını ve Yüksek Mahkeme Adli Dairesini dış baskılardan korumayı amaçlayan güvenceleri göz önünde bulunduran Mahkeme, başvuru endişelerinin nesnel olarak haklı görülemeyeceğine ve CSM'nin disiplin kararlarını gözden geçirmek için yürürlükte olan sistemin, yani Adli Daireye temyiz başvurusunda bulunulmasının, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki bağımsızlık ve tarafsızlık şartını ihlal etmediğine karar vermiştir.

Diğerlerinin yanı sıra, ayrıca bkz.: **Le Compte, Van Leuven ve De Mevere/Belçika**, 23 Haziran 1981 tarihli karar; **Langborger/İsveç**, 22 Haziran 1989 tarihli karar; **Padovani/İtalya**, 26 Şubat 1993 tarihli karar; **Ferrantelli ve Santangelo/İtalya**, 7 Ağustos 1996 tarihli karar; **Castillo Algar/İspanya**, 28 Ekim 1998 tarihli karar; **Morel/Fransa**, 6 Haziran 2000 tarihli karar; **Wettstein/İsviçre**, 21 Aralık 2000 tarihli karar; **Cooper/Birleşik Krallık**, 16 Aralık 2003 tarihli Büyük Daire kararı; **Cianetti/İtalya**, 22 Nisan 2004 tarihli karar; **Mancel ve Branquart/Fransa**, 24 Haziran 2010 tarihli karar; **Mutu ve Pechstein/İsviçre**, 2 Ekim 2018 tarihli karar.

Yargı etiği

Oberschlick/Avusturya (1)

23 Mayıs 1991

Bir gazeteci olan başvuru, bir politikacıya hakaretten mahkûm edilmesinden şikâyetçi olmuştur. Özellikle, mahkûmiyetiyle ve hüküm giymesıyla sonuçlanan birinci ve ikinci derece davalarının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir; buna gerekçe olarak, diğerlerinin yanı sıra, ikinci grup davalara bakan İstinaf Mahkemesi başkanının, birinci grup davalara bakan mahkemede de başkanlık yaptığını ve diğer iki temyiz hâkiminin her iki davaya da katılmasını göstermiş, böylelikle bu mahkemenin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığını ileri sürmüştür.

Mahkeme, İstinaf Mahkemesinin tarafsızlığına ilişkin olarak Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, ulusal yasama organının söz konusu mahkemenin tarafsızlığına ilişkin tüm makul şüpheleri ortadan kaldırma konusundaki endişesini ortaya koyan, bu gibi bir davada ilk davaya bakan hâkimlerden herhangi birinin İstinaf Mahkemesinde görev alamayacağını belirten bir iç hukuk kuralına dikkat çekmiştir. Dolayısıyla, bu kurala uyulmaması, başvuru temyiz başvurusunun, tarafsızlığı ulusal hukuk tarafından şüpheli görülen bir mahkeme tarafından ele alındığı anlamına gelmekteydi. Bu nedenle Mahkeme, başvuru davasında yalnızca İstinaf Mahkemesi Başkanı'nın değil, diğer iki üyesinin de *resen* davadan çekilmiş olmaları gerektiğine karar vermiştir.

Demicoli/Malta

27 Ağustos 1991

Siyasi bir hiciv dergisinin editörü olan ve Temsilciler Meclisi tarafından Meclis Üyelerine hakaret edildiği iddiasıyla ayrıcalığın kötüye kullanılmasından suçlu bulunan başvurucu, özellikle Meclis nezdindeki davalarda bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil bir şekilde yargılanmadığını ileri sürmüştür.

Mahkeme, söz konusu davayı karara bağlayan organın tarafsızlığının şüpheye açık olduğu ve başvurucunun bu bağlamdaki endişelerinin haklı olduğu kanaatine vararak, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, Meclisteki davranışları söz konusu makalede eleştirilen ve ayrıcalığın kötüye kullanılması konusunu Meclise taşıyan iki Meclis Üyesinin, suçlu bulma ve (bu süreçte hayatını kaybeden bir Meclis Üyesi dışında) mahkûmiyet kararı da dâhil olmak üzere sanık aleyhindeki davalara katıldıklarını kaydetmiştir.

Diğerlerinin yanı sıra, ayrıca bkz.: [H.B./İsviçre \(26899/95\)](#), 5 Nisan 2001 tarihli karar.

Kişinin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkı

[M.D.U./İtalya](#)

27 Ocak 2003 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Bir siyasi partiye mensup olan başvurucu, vergi suçlarına ilişkin davada, özellikle temyiz başvurusunu karara bağlayan Yargıtay dairesinde görev yapan hâkimlerin karşıt siyasi görüşte olması nedeniyle, bu dairenin tarafsız bir mahkeme olmadığını iddia etmiştir.

Mahkeme, başvurucunun şikâyet ettiği durumun başvurucunun temyizini karara bağlayan Yargıtay dairesinin tarafsızlığına ilişkin endişeleri tek başına haklı kılamayacağına hükmederek, şikâyeti açıkça temelden yoksun olması nedeniyle **kabul edilemez** bulmuştur. Mahkeme özellikle, mevcut davada tarafsızlığın olmadığına ilişkin endişenin, daireyi teşkil eden iki hâkimin siyasi görüşlerine dayalı olduğunu kaydetmiştir. Bu durum, temyiz eden tarafta şüphelere yol açabilecek olmakla birlikte, nesnel olarak haklı görülmezdi. Mahkeme özellikle, bir hâkimin sanıktan farklı siyasi kanaate sahip olmasının tek başına bu hâkimin davadan alınmasını haklı kılacak bir çıkar çatışmasına yol açmayacağı kanaatindedir. Bununla birlikte, başvurucunun davasında, söz konusu hâkimlerin göreve başlarken ettikleri yemini diğer herhangi bir sosyal veya siyasi bağlılıktan üstün görmediklerinden şüphe etmek için nesnel bir neden bulunmamaktadır.

[Özpınar/Türkiye](#)

19 Ekim 2010

Bu davada başvurucu, diğer konuların yanı sıra, birkaç erkekle yakın ilişki içerisinde olduğu iddialarıyla, görünüşüyle ve birçok defa işe geç kalmasıyla ilgili bir disiplin soruşturmasının ardından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararıyla hâkimlik görevinden uzaklaştırılmıştır. Başurucu, özel hayatıyla ilgili konulardan dolayı görevden uzaklaştırıldığını iddia etmiştir.

Mahkeme, başvurucunun özel hayatına yapılan müdahalenin, hâkimlerin bağımsızlıklarını ve kararlarının otoritesini korumak üzere kendilerine mukayyet olma görevi doğrultusunda gözetilen meşru amaçlarla orantılı olmadığına karar vererek, Sözleşme'nin **8. maddesinin (özel hayata saygı hakkı) ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, hâkimlerin davranışlarının yargının imajını veya itibarını zedelemesi durumunda, etik görevlerinin özel hayatlarına müdahale etmesi gerekebileceğine dikkat çekilmiştir. Bununla birlikte, başvurucunun davasında, atfedilen davranışla ilgili belirli yönler başvurucunun görevden uzaklaştırılmasını gerektirmiş olsa bile, soruşturmada bu suçlamaların doğruluğu kanıtlanmamış ve başvurucunun mesleki faaliyeti ile ilgisi olmayan çok sayıda eylemi dikkate almıştır. Ayrıca, özel veya aile hayatıyla ilgili gerekçelerle görevden alınan herhangi bir hâkime keyfiyete karşı güvenceler ve özellikle bağımsız ve tarafsız bir denetim organı önünde çekişmeli yargılama güvencesi verilmesi gerektiği dikkate alındığında, aleyhindeki kovuşturmada kendisine sağlanan güvenceler yetersiz olmuştur. Başurucunun görevden alınması aynı zamanda avukatlık mesleğini icra etmesini de engellediğinden, başvurucunun davasında bu tür güvenceler daha da önemli olmuştur. Başurucu ancak görevden alınmasına itiraz ettiği aşamada HSYK huzuruna çıkabilmiş ve müfettiş raporları veya tanık ifadeleri kendisine önceden verilmemiştir.

Xhoxhai/Arnavutluk (yukarıdaki “Bağımsızlık kriterleri” > “Yasayla kurulmuş mahkeme” başlığına bakınız)

9 Şubat 2021⁶

Ülkedeki tüm hâkim ve savcılarının görevlerine uygunluğunun yeniden değerlendirilmesine yönelik istisnai bir süreç kapsamında kendisi hakkında başlatılan inceleme sonucunda görevden alınan bir Anayasa Mahkemesi hâkimi olan başvurucu özellikle, görevinden hukuka aykırı ve keyfi olarak çıkarılması ve yargı sistemine tekrar katılmaktan ömür boyu men edilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvurucunun davasında Sözleşme'nin **8. maddesinin (özel hayata saygı hakkı) ihlal edilmediğine** karar vermiştir. Özellikle, başvurucunun görevden alınmasının orantılı olduğuna ve ağır etik ihlaller gerekçesiyle yargı sistemine tekrar katılmaktan kanunen ömür boyu men edilmesinin yargı görevinin bütünlüğünü ve halkın adalet sistemine olan güvenini sağlama amacıyla tutarlı olduğuna, dolayısıyla başvurucunun 8. madde kapsamındaki haklarının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Derdest başvuru

Tuleya/Polonya (21181/19)

1 Eylül 2020 tarihinde Polonya Hükûmetine bildirilen başvuru

Bu dava, Polonya'daki hâkimlere yönelik yeni disiplin rejiminden kaynaklanmaktadır. Tanınmış bir hâkim olan başvurucu, 2018 yılında kendisine karşı başlatılan yedi disiplin soruşturmasının itibarını zedelediğini iddia etmektedir.

Mahkeme, Polonya Hükûmetine başvuruyu bildirmiş ve Sözleşme'nin 8. maddesi (özel hayata saygı hakkı), 13. maddesi (etkili başvuru hakkı) ve 10. maddesi (ifade özgürlüğü) kapsamında taraflara sorular yönelmiştir.

İnanç özgürlüğü

Pitkevich/Rusya

8 Şubat 2001 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Bu dava, Rusya Evanjelik Hristiyan Kiliseleri Birliğine bağlı Yaşayan İnanç Kilisesine (*Living Faith Church*) üye olan bir hâkimin, misyonunu yaymak amacıyla görevini kötüye kullandığı iddiasıyla görevden alınmasına ilişkindir. Başvurucu özellikle, hiçbir zaman görüşlerini uygunsuz şekilde yansıtmak suretiyle görevini kötüye kullanmadığını ve dinî ve ahlaki ilkelerini, baktığı davaların çözüme kavuşturulmasına yardımcı olmak üzere meşru bir şekilde kullandığını ileri sürmüştür.

Mahkeme başvurucunun şikâyetini açıkça temelden yoksun olduğu için **kabul edilemez** bulmuş ve genel itibarıyla, başvurucunun bir hâkim olarak yasal görevlerini ihlal ettiğini ve bir hâkimin kamuoyuna sergilemesi gereken tarafsızlık imajını tehlikeye attığının net bir şekilde görüldüğünü tespit etmiştir. Dolayısıyla, bu konuda belirli bir takdir payı bırakarak, yetkililerce ileri sürülen gerekçeler, müdahaleyi haklı çıkarmak için yeterli olmuştur. Mahkeme özellikle, başvurucunun yargı görevlerini yerine getirirken dinî inancını ifade ettiği için görevden alındığını ve bu durumun ifade özgürlüğüne müdahale teşkil ettiğini kaydetmiştir. Bununla birlikte, bu tedbir kanunla öngörülmekteydi ve diğer insanların haklarını korumaya ve yargının otoritesini muhafaza etmeye yönelik meşru amaçları gözetmekteydi. Ayrıca, mevcut davadaki müdahalenin orantılılığı ile ilgili olarak, özellikle dava dosyasındaki hiçbir husus, yetkililer tarafından olayların tespitinde yeterli yetkinliğin veya iyi niyetin sergilenmediğine dair bir işaret göstermemekteydi. Çok sayıda devlet görevlisinin ve tüzel kişinin tanıklığına ve şikâyetine dayalı olarak, başvurucunun, diğerlerinin yanı sıra, aynı dinî inanışa sahip meslektaşlarını işe aldığı, duruşmalar sırasında açıkça dua ettiği ve davanın belirli taraflarına, dinî cemaatine katılmaları hâlinde davalarının olumlu bir şekilde sonuçlanacağına söz verdiği tespit edilmiştir. Ayrıca bu faaliyetler, davaların gecikmesine ve başvurucuya karşı itirazlarda bulunulmasına yol açmaktaydı. Bu tür davranışların yargı görevinin gereklerine uygun olmadığı ve başvurucunun görevden alınmasını gerektirdiği tespit edilmiştir. Görevden alınmasının gerekçesi, görüşlerini özel olarak ifade etmesiyle değil, yalnızca resmî faaliyetleriyle

⁶ Bu karar, [Sözleşme](#)'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar altında kesinleşecektir.

ilgiliydi.

İfade özgürlüğü

Yargı mensupları için tarafsızlık ve ifade özgürlüğü

Albavrak/Türkiye

31 Ocak 2008

Bu dava, hâkim olarak görev yapan başvurucu hakkında, diğer hususların yanı sıra, PKK (Kürdistan İşçi Partisi, yasa dışı silahlı örgüt) yasal yayınlarını okumak ve PKK kontrolündeki bir televizyon kanalını izlemekten dolayı başlatılan disiplin işlemlerine ilişkindir. Başvurucu, devletin temel ilkelerine inandığını ve sadakatle hizmet ettiğini ileri sürerek, tüm suçlamaları reddetmiştir. Başvurucu özellikle, kendisine uygulanan disiplin cezasının ifade özgürlüğü hakkını ihlal ettiğinden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, başvurucu açısından Sözleşme'nin **10. maddesinin (ifade özgürlüğü) ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, dava dosyasında, başvurunun davranışının tarafsız olmadığına dair herhangi bir delile atıfta bulunulmadığını ve Türk makamlarınca başvurunun PKK yanlısı medyayı takip ettiği veya takip etmeye teşebbüs ettiği gerçeğine büyük önem verildiğini tespit etmiştir. Bu nedenle Mahkeme, başvurunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin gerekçelerinin yeterli olmadığı ve demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatinde.

Diğerlerinin yanı sıra, ayrıca bkz.: **Wille/Lihtenstavn**, 28 Ekim 1999 tarihli Büyük Daire kararı; **Toni Kostadinov/Bulgaristan**, 27 Ocak 2015 tarihli karar; **Baka/Macaristan**, 26 Haziran 2016 tarihli Büyük Daire kararı.

Saldırlara yanıt verme ve yargının itibarını savunma hakkı

De Haes ve Gijssels/Belçika

24 Şubat 1997

Bu dava, iki gazeteci olan başvurucu hakkında *hâkimlere (magistrats)* hakaretten dolayı verilen bir kararla ilgilidir. Başvurucular özellikle aleyhlerinde verilen kararların ifade özgürlüğü haklarını ihlal ettiğini ve bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil yargılanmadıklarını iddia etmişlerdir.

Mahkeme, davanın koşullarının ve söz konusu hususların ciddiyeti dikkate alındığında, söz konusu hâkimlerden birinin babasının geçmişine yapılan ima dışında, başvuruçuların ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin gerekli olduğunun gösterilmediğini tespit ederek, Sözleşme'nin **10. maddesinin (ifade özgürlüğü) ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, basın demokratik bir toplumda önemli bir rol oynadığını yinelemiştir. Başta başkalarının itibarı ve hakları olmak üzere belirli sınırları aşmaması gerekse de, basının görevi; yükümlülükleri ve sorumlulukları ile tutarlı bir şekilde, yargının işleyişine ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere kamuyu ilgilendiren tüm konularda bilgi ve fikir vermektir. Mahkeme ayrıca, hukukun üstünlüğüne dayalı bir Devlette adaletin sağlanması yönünde temel bir role sahip olan mahkemelerin, kamunun güvenine sahip olması gerektiğini kaydetmiştir. Bu nedenle, özellikle eleştiriye yanıt vermelerini engelleyen bir gizlilik yükümlülüğüne tabi oldukları gerçeği göz önüne alındığında, hâkimlerin asılsız ve yıkıcı saldırılardan korunmaları gereklidir. Diğerlerinde olduğu gibi, bu konuda da ifade özgürlüğünün kullanılmasına yönelik bir müdahalenin gerekliliğini belirlemek, öncelikle ulusal makamların görevidir. Bununla birlikte Mahkeme, ulusal makamların bu bağlamda yapabileceklerinin, bağımsız bir mahkeme tarafından belirlenmiş olsalar bile, hem mevzuatı hem de mevzuatı uygulayan kararları kapsar şekilde Avrupa denetimine tabi olduğuna dikkat çekmiştir. Mevcut davada, başvuruçuların yorumları kuşkusuz ciddi biçimde eleştirel olsa da, yine de makalelerinde iddia edilen konuların neden olduğu heyecan ve öfkeyle orantılı görünmüştür. Mahkeme ayrıca, başvuruçular açısından silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine hükmederek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Morice/Fransa

23 Nisan 2015 (Büyük Daire)

Bu dava, bir avukat olan başvuruçunun, soruşturma hâkimlerine hakarete bir gazeteyle

suç ortaklığı yapmaktan mahkûm edilmesiyle ilgilidir.

Mahkeme, hakarete suç ortaklığı nedeniyle başvuru için verilen kararın, başvuru için ifade özgürlüğüne ilişkin müdahale olarak görülebileceğini tespit ederek, Sözleşme'nin **10. maddesinin (ifade özgürlüğü) ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, başvuru için itiraz edilen ifadelerinin, mahkemelerin faaliyetlerine ciddi şekilde zarar veren ve esasen temelsiz saldırılar değil, adalet sisteminin işleyişine ilişkin kamuyu ilgilendiren bir konu hakkındaki tartışmanın bir parçası olarak ve başından beri basında geniş yer bulan bir dava bağlamında soruşturma hâkimlerine yöneltilen eleştiriler olduğunu kaydetmiştir. Bu ifadeler, sert olduğu kabul edilmekle birlikte, yeterli olgusal temele sahip değer yargıları niteliğindedir. Mahkeme ayrıca, Yargıtayın tarafsızlığına ilişkin ciddi şüpheler bulunduğunu ve başvuru için bu bağlamdaki endişelerinin nesnel olarak haklı görülebileceğini tespit ederek, mevcut davada Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin de ihlal edildiğine** karar vermiştir.

Gereken kısıtlama

Buscemi/İtalya

16 Eylül 1999

Bu dava, bir Gençlik Mahkemesinin bir çocuğun velayetini babasına vermeyi birçok kez reddetmesiyle ilgilidir. Başvuru özellikle Gençlik Mahkemesi Başkanı'nın ön yargılı olduğundan ve basına yaptığı açıklamalar sonucunda itibarının ve aile hayatının zarar gördüğünden şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme, Gençlik Mahkemesi Başkanı tarafından kamuoyuna yapılan açıklamaların, başvuru için tarafsızlığa ilişkin endişelerini nesnel olarak haklı çıkaracak nitelikte olduğunu tespit ederek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Özellikle, tarafsızlık yükümlülüğü nedeniyle, yargı makamlarının tahrik edilmiş olsalar dahi baktıkları davalarda azami itidal sergilemesi gerektiğini ifade etmiştir.

Lavents/Letonya

28 Kasım 2002

Eski bir iş adamı olan başvuru, aleyhindeki suçlamaların herhangi bir bağımsızlık ve tarafsızlık güvencesi sağlamayan bir mahkeme tarafından incelendiğini ileri sürmüştür. Özellikle, davaya bakan Bölge Mahkemesi heyeti başkanı, kendisinin davadan çekilmesi için başvuru tarafından yapılan çok sayıda taleplere ve başvuru için avukatları tarafından hazırlanan ve anlamadığını iddia ettiği savunma gerekçelerine ilişkin görüşlerini ifade ettiği açıklamalarda bulunmuş ve bu açıklamalar, ulusal basında yayınlanmıştır.

Mahkeme, başvuru için davasını inceleyen mahkemenin tarafsız olmadığına karar vererek, Sözleşme'nin **6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, davaya bakan Bölge Mahkemesi Heyeti Başkanı'nın basında yayınlanan açıklamalarının, başvuru için savunma araçlarını eleştirdiğini kaydetmiştir. Ayrıca davanın sonucuyla ilgili tahminlerde ve davanın tam beraatla sonuçlanma ihtimalini dışlayan nitelikteki açıklamalarda bulunmuştur. Dahası, başvuru için isnat edilen tüm suçlamaları ısrarla reddetmesini ve masumiyetini kanıtladığını iddia etmesini şaşkınlıkla karşıladığını ifade etmiştir. Mahkemenin gözünde, bu tür ifadeler, sadece başvuru için davasına ilişkin olumsuz bir değerlendirme teşkil etmemiş, aynı zamanda sanıkların suçlu bulunması yönünde açık bir tercihi ifade ederek, davanın sonucu hakkında kesin bir tutum benimsenmesine yol açmıştır. Mahkeme, hâkimin görüşlerini bu şekilde ifade etmesine yol açan nedenlere ek olarak, ifadelerinin Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin gereklerine uygun olmadığı ve başvuru için hâkimin tarafsızlığından endişe etmek için kuvvetli gerekçelere sahip olduğu sonucuna varmıştır.

Previti/İtalya

8 Aralık 2009 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Kimyasal madde alanında faaliyet gösteren büyük bir şirket grubunun kurumsal denetimiyle ilgili olan ve kamuoyunda geniş yankı uyandıran bir dava bağlamında, başvuru, adli makamlara rüşvet vermekle suçlanmış ve hapis cezasına çarptırılmıştır. Başvuru, aleyhindeki ceza davasından şikâyetçi olmuş ve özellikle yerel mahkemelerin tarafsız olmadığını iddia etmiştir.

Mahkeme, açıkça temelden yoksun olduğu gerekçesiyle, başvurunun **kabul edilemez** olduğuna karar vermiştir. Mahkeme özellikle, hem soruşturma hem de dava aşamasında hâkimlerin taraflı olup olmadıklarının yerel davalar boyunca bir tartışma kaynağı olduğunu ve İtalya’da devam eden kamuoyu tartışmasının konusu olduğunu kaydetmiştir. Başvurucu, siyasetle ilgilenmesi nedeniyle, davasının ideolojik ön yargılarla gölgelendiğini değerlendirmiştir. İtalyan ulusal hukuk sistemindeki sol görüşe yakın unsurların, mahkemelerdeki konumunu olumlu bir şekilde etkileyebilecek yasa tasarılarına alenen karşı çıktığını savunmuştur. Buna ek olarak, davaya müdahil olan ulusal hukuk sistemine mensup bazı kişiler sol görüşlü ve hatta aşırı solcu aktivistlerdi ve başvurucuya yönelik hoşnutsuzluklarını defalarca sergilemişlerdir. Mahkeme, ilgili ulusal hukuk sistemi mensuplarının kamuya açık yorumlarında daha ihtiyatlı olmaları tercih edilse de, başvurucuyla ilgili ön yargının varlığına dair bir kanıt bulunmadığı görüşünde olmuştur. Benzer şekilde, ideolojik inançlarının, göreve başlarken ettikleri tarafsızlık yemininin önüne geçtiğine dair hiçbir kanıt bulunmamaktaydı.

Čivinskaitė/Litvanya

15 Eylül 2020

Bu dava, bir çocuğun cinsel istismarı iddiasıyla ilgili olarak yüksek profilli bir soruşturmada görevlerini gerektiği gibi yerine getirmediği için kıdemli bir savcı olan başvurucu aleyhine açılan disiplin soruşturması ile ilgilidir. Başvurucu, dava nedeniyle kıdem tenzili almıştır. Başvurucu özellikle, davasına siyaset ve medya tarafından müdahale edilmesi nedeniyle, aleyhindeki disiplin kovuşturmasının ve idari mahkeme kararlarının adil olmadığını ileri sürmüştür.

Mahkeme, başvurucu açısından Sözleşme’nin 6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme, özellikle, Devlet görevlilerinin ve siyasetçilerin kamuoyuna yaptıkları açıklamalar veya davaya ilişkin basın haberleri nedeniyle idare mahkemelerinin bağımsızlığının ve tarafsızlığının tehlikeye atıldığına kanaat getirmek için hiçbir gerekçe bulamamıştır. Ayrıca, dava dosyasında Mahkemenin Litvanya mahkemelerindeki davaların genel olarak adil bir şekilde görüldüğünden şüphe etmesine neden olacak herhangi bir husus da bulunmamaktaydı.

Ayrıca bkz.: **Salaman/Birleşik Krallık**, 15 Haziran 2000 tarihli kabul edilebilirlik kararı.

Toplanma ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin izin verilen kısıtlamalar

Maestri/İtalya

17 Şubat 2004 (Büyük Daire)

Bir hâkim olan başvurucu özellikle, 1981 yılından 1993 yılının Mart ayına kadar Mason olduğu için kendisine kınama şeklinde disiplin cezası verilmesine ilişkin olarak Ulusal Yargı Konseyi tarafından verilen ve Yargıtay tarafından onanan kararın, toplanma ve örgütlenme özgürlüğünü ihlal ettiğinden şikâyet etmiştir.

Mahkeme, başvurucunun örgütlenme özgürlüğü hakkına yapılan müdahalenin öngörülebilir olmadığını ve bu nedenle kanun hükümlerince öngörülmediğini tespit ederek, Sözleşme’nin **11. maddesinin (örgütlenme özgürlüğü) ihlal edildiğine** karar vermiştir. Mahkeme özellikle, 1990 yılında Ulusal Yargı Konseyi tarafından yargı görevinin Masonlukla bağdaşmadığına ilişkin bir yönerge kabul edilmiş olmasına rağmen, Konsey önündeki tartışmanın bir sorunu çözmekten çok sorunu açık ve kesin bir şekilde ifade etmeye yönelik olduğunu kaydetmiştir. Ayrıca, yönergenin metni, başvurucunun hâkim olmasına rağmen, Masonluğun kendisine yaptırım uygulanmasına yol açabileceğini anlamasını sağlayacak kadar açık değildi. Hâl böyle olunca, öngörülebilirlik koşulu da sağlanmamıştı. Mahkemenin değerlendirmesi son olarak, Ulusal Yargı Konseyinin Temmuz 1993’te konuyu tekrar inceleme ihtiyacı hissetmesi ve yargı görevlerinin Masonlukla bağdaşmadığını açıkça belirtmesi ile doğrulanmıştır.

Basın İletişim:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08